8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1995, ՈՒՐԲԱԹ # 173 (927)

Ազգ

Azg
armenian daily

Թանսու Չիլլերը կրկին նախազգուշացնում է Հունաստանին

Թուրքիայի վարչապետ Թանսու Չիլլերը երեկ կուսակցության մի անգամ եւս ակնարկել է Հունաստանի դեմ պատերազմ սկսելու հնարավորության մասին, եթե նա տարածքային ջրերի սահմաններն ընդլայնի 12 մղոնով, որն, ի դեպ, թույլատրված է ծովային կոնվենցիայի մասին միջազգային օրենքով, հաղորդում է Աթենքի Նորությունների գործակալությունը: Տիկին Չիլլերը շարունակել է. «Ներկայումս վերանայում ենք Հունաստանի հետ հարաբերությունները, սակայն նրապատակահարմար չենք համարում այս փուլում որեւէ հայտարարություն անել»: Փոխվստահություն ձեռք բերելու քայլերի հետ մեկտեղ, մենք պետք է նաեւ պարզենք տարածքային հարցերը», ավելացրել է Չիլլերը:

Միաժամանակ, ի պատասխան Հունաստանի որոշման՝ արգելել իր տարածքով թուրքական ռազմական ինքնաթիռների չվերթը ի տարբեր ՆԱՏՕ-ի օդուժին միանալու, Թուրքիայի արտգործնախարարությունը հանդես է եկել բողոքով: Փաստաթղթում նշվում է, թե Հունաստանի այդ որոշման պատճառով Թուրքիայի օդուժի 8 ինքնաթիռ ստիպված է եղել «այլ ուղեր գտնել ՆԱՏՕ-ի առաջադրանքը կատարելու համար»: Հունական իշխանությունների դիրքորոշումը հակասում է Հյուսիսատլանտյան դաշինքի սկզբունքներին եւ կարող է մեծապես վնասել անդամ-երկրների համերաշխությանը, ասված է հայտարարությունում:

ԴԱՏ

Դատավորը հրապարակեց Արծրունու նախաքննական ցուցմունքները

Փաստաբաններից երկուսը դադարեցրին իրենց մասնակցությունը դատավարությանը, մինչեւ...

Սեպտեմբերի 7-ի նիստում ամբաստանյալ Արծրունու նախաքննական ցուցմունքները հրապարակելուց առաջ դատավոր է. Մանուկյանը հրապարակեց ԱԱՊՎ ննիչ Ժ. Վարդանյանի տված տեղեկանքը Նար-Դոսի 4 շենքի 75 բնակարանում կատարված խուզարկության տեսագրության վերաբերյալ, որում ասվում էր, որ տեսագրությունը չի ստացվել ոչ որիստանի մարտկոցով նկարահանելու պատճառով: Ամբաստանյալ Արծրունու համաձայնությամբ դատավորն այն կցեց քրեական գործին եւ միայն դրանից հետո փաստաբան Սահակյանին հնարավորություն ընձեռվեց ծանոթանալու տեղեկանքին: Ռ. Սահակյանն այն փաստաթուղթ չհամարեց, քանի որ գրված էր սովորական թղթի եւ ոչ թե պաշտոնաթերթի վրա, բացակայում էր նաեւ կնիքը, ուստի առարկեց դատական կոլեգիայի որոշման դեմ: Տեղեկանքը գրված էր 1995 թ. օգոստոսի 4-ի ամսաթվով, փաստաբանները դատավորին հիշեցրին, որ նիստն սկսել են միայն օգոստոսի 7-ին, եւ տեսաժապավենը դատարան բերելու միջնորդությունը արվել է դրանից հետո: Նշված ամսաթիվը նույնպես համարվեց փաստաթղթի անիրական հիմքերից մեկը: Դատավորը համաձայնվեց նշված փաստարկներին՝ «իմ բուլությունն է, չպետք է ընդունեի» եւ խոստացավ գրությանը պաշտոնական տեսք տալ: Ռ. Սահակյանի միջամտությունից հետո Արծրունին գիտակցեց տեղեկանքը գործին կցելուն համաձայնելու իր սխալը եւ ավելացրեց, որ գրության մեջ խոսվում է չտեսագրվելու մասին: Սակայն ժապավենը ցուցադրվել է հայկական հեռուստատեսության «Հինգշաբթի» ծրագրով, ուստի Արծրունին եւ փաստաբանները կրկին կարեւորեցին տեսագրության քննումը դատարանում կատարելու հանգամանքը, ենթադրելով, որ այն կարող է լույս սփռել բազում հարցականների վրա:

Տես # էջ 2

ՂԱՐԱԲԱՂ

Բանակցություններում առաջընթաց չկա

ԵՐԵՎԱՆ, 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Մոսկվայում ընթացող ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի շրջանակներում Ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման բանակցություններում, որոնք սկսվել են սեպտեմբերի 4-ին, դեռեւս որեւէ առաջընթաց քայլ չի արձանագրվել: Հաղորդելով այս մասին, Ռուսաստանի լրատվական միջոցները միեւնույն ժամանակ հայտնում են, թե մասնակից կողմերն ընդհանուր համաձայնության են եկել առայժմ միակ մեկ հարցում. մինչեւ բանակցությունների ավարտը՝ այսինքն մինչեւ կիրակի, զանգվածային լրատվության միջոցներին որեւէ ինֆորմացիա չհաղորդել բանակցությունների ընթացքի մասին:

Վստահության հեռախոս բանակում

Սեպտեմբերի 10-ից ՀՀ զինվորական դատախազության համակարգում, ինչպես նաեւ հանրապետության զինվորական բոլոր կայազորներում գործելու է վստահության շուրջօրյա հեռախոսակապ: Ինչպես հայտնեց ՀՀ զինվորական դատախազի առաջին տեղակալ Վովա Գասպարյանը, այս միջոցառումը նպատակ ունի բարձրացնել ՀՀ զինված ուժերում զինվորական կարգապահության կազմակերպման եւ իրավախախտումների դեմ տարվող պայքարի արդյունավետությունը, բացահայտել եւ կանխարգելել դասալքությունը, զորամասերում տեղ գտած չարաշահումները, կազմակերպել իրավական բնույթի խորհրդատվություններ: Վստահության հեռախոսակապից կարող են օգտվել ինչպես զորամասերի հրամանատարությունը եւ ժամկետային զինծառայողները, այնպես էլ վերջիններիս ծնողները, շահագրգիռ այլ անձինք:

Վ. Մ.

ՊԵԿԻՆ

Հավասարության ապահովման դարի ծրագիրը

Պեկինում, «Հավասարություն, զարգացում եւ խաղաղություն» նշանաբանով բացված ՄԱԿ-ի կողմից երրորդ կազմակերպված ա

մենամյակում միջոցառումը՝ Կանանց միջազգային 4-րդ համաժողովը շարունակվում է: Ուղերձում, որն ընթերցեց իր օգնականը, ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս-Ղալին նկատել տվել, որ «օրենքով ... իրականությունում կանանց եւ տղամարդկանց միջեւ հավասարության ապահովման խնդիրը դառնում է դարի գլխավոր քաղաքական ծրագիրը»: Տասը տարին մեկ անցկացվող համաժողովի բացման հանդիսավոր արարողությունը հաշվանշվեց տպավորիչ տոնախմբությամբ, որի ընթացքում կատարվեցին երգեր ու պարեր, հնչեց Բեթհովենի 9-րդ սիմֆոնիան:

Համաժողովին մասնակցում են 185 պետական պատվիրակություններ, ավելի քան 4100 պատվիրակներով, որոնցից առաջ Պեկին էին մեկնել ոչ կառավարական կազմակերպությունների շուրջ 3000 ներկայացուցիչներ: Մասնակցում են նաեւ 320 անձնավորություններ, կին նախագահներ, վարչապետներ եւ նախարարներ: Համաժողովն իր աշխատանքների ավարտին ընդունելու է հայտարարություն, հավասարության, զարգության ու անգրագիտության դեմ պայքարին առնչվող, ինչպես նաեւ հասարակության մեջ տղամարդու հավասար կանանց դերին առնչող որոշումներ:

Տես # էջ 5

ՍԱՆԿՏ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ

Ո՞վ կհանդարտեցնի կովկասյան խառնարանը

ԵՐԵՎԱՆ, 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Երկօրյա լարված ճնշումներից հետո սեպտեմբերի 6-ին Սանկտ Պետերբուրգի Տավրիկյան պալատում աշխատանքն ավարտեց Կովկասում ազգամիջյան համաձայնության եւ կայունության հաստատման նպատակով ԱՊՀ միջխորհրդարանական վեհաժողովի շրջանակներում անցկացվող Ռուսաստանի եւ անդրկովկասյան 3 հանրապետությունների խորհրդարանների նախագահների հանդիպումը:

Իր զանազան դրսեւորումներով հանդերձ այս հանդիպումը բացահայտեց տվյալ պահի համար մի շարք կարեւոր հանգամանքներ: Նախեւառաջ ակնհայտ էր ռուսական կողմի ոչ միայն ընդգծված շահագրգռվածությունը, այլեւ անթաքույց ջատագովությունը, որը կարելի է բացատրել վերջին շրջանում Արեւմուտքի դիվանագիտության ավելի ակտիվ միջամտությամբ այն հարցերում, որոնց լուծումը մինչ այս Ռուսաստանը համարել է իր մենաշնորհը:

Հրավիրված ժամողի աշխատանքները ցույց տվեցին, որ կողմերը ճնշման են առել ԱՊՀ շրջանակներում խաղաղարար ուժերի ստեղծման հարցը, որոնք ՄԱԿ-ի «երկնագույն սաղավարտավորների» օրինակով կփորձեն բաժանել հակամարտող կողմերին: Ասվում է նաեւ ակնհայտ դարձավ, որ մասնակիցների արտաքուստ ներկայացված համերաշխությունն ու բավարարվածությունը իրականում այնքան էլ լիարժեք չէ: Դա մասնավորապես վերաբերում էր ադրբեջանական պատվիրակությանը: Բացի այն, որ երկօրյա նիստերի ընթացքում վերջիններս բազմաթիվ խոչընդոտներ ու բարդություններ էին ստեղծել, Ադրբեջանի խորհրդարանի նախագահ Գուլիեւը հարկ համարեց ասել, որ «ընդունված փաստաթղթերը զուգեն կոնցեպտուալ էր, սակայն բնական նաեւ, պատասխան չի տալիս այն հարցերին, որոնք մենք բարձրացրել էինք»: Պարզաբանելով իր միտքը Գուլիեւն ասաց, որ իրենք հանդես են եկել ագրեսիայի եւ անջատողականության դեմ: Ակնարկն ակնհայտորեն ուղղված էր Հայաստանին:

Սանկտ Պետերբուրգի հանդիպման ժամանակ մասնակից կողմերի ընդունած երկրատվակից փաստաթուղթը առաջնորդվում է Սոչիի կոնֆերանսի մասնակից երկրների առաջին դեմքերին: Իսկ մինչ այդ նրանք պարտավորվել են իրագործել կոնֆլիկտների կարգավորմանը վերաբերող նախկինում ընդունված որոշումները, այդ թվում Լեռնային Ղարաբաղում կրակի դադարեցման մասին Բիշքեկի արձանագրության դրույթները:

ԱԶԽԱՐՀ

ՆԱՏՕ-ի օդուժի հարվածները շարունակվում են

ՆԱՏՕ-ի օդուժը շարունակել է ռմբակոծել բոսնիացի սերբերի դիրքերը, հաղորդել է Հյուսիսատլանտյան միության Նեապոլում գտնվող հարավային խմբավորման շտաբի մամուլի ներկայացուցիչը: Ըստ նրա, սեպտեմբերի լույս 7-ի գիշերը ՆԱՏՕ-ի օդուժը սերբական նշանակետերի ուղղությամբ մի քանի ռազմական գործողություն է իրականացրել, հաջողությամբ կատարելով ստացած հանձնարարությունը:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Հնդկաստանում ջրհեղեղից 200 զոհ

Հնդկաստանում տեղացած հորդառատ անձրեւները մեծ վնաս հասցրին երկրի հյուսիսային շրջանների տնտեսությանն ու բնակչությանը: Ջրհեղեղի հետեւանքով խափանվել է հեռախոսային ու տրանսպորտային կապն այդ շրջանների հետ: Հիմնովին ավերվել են կենսական նշանակություն ունեցող շինություններ, հազարավոր մարդիկ մնացել են անօթեւան: Ջրհեղեղի հետեւանքով զոհվել են 200, իսկ անհայտ կորել՝ բազմաթիվ մարդիկ: Ջրի տակ են մնացել նաեւ Դելիի շատ թաղամասեր: Հնդկական իշխանությունները հրատապ միջոցներ են ձեռնարկում տուժածներին օգնելու համար: Այդ նպատակով պետի զոհի են ուղարկվել զինվորական ստորաբաժանումներ, որոնք այդ շրջաններից էվակուացնում են հազարավոր տուժածների:

Սադդամը վստահում է Կամելի ընկերներին

Բաղդադում, իշխող ԲԱԱՍ կուսակցության զինվորական կոմիտեի խորհրդակցությունում տեղի ունեցան կադրային փոփոխություններ: Զինվորական կոմիտեից տարբեր պատճառներով հեռացված որոշ անդամների փոխարինեցին նորերը: Ինչպես նշում են Բաղդադի քաղաքական շրջանակներում, Սադդամ Հուսեյնի ձեռնարկած գործողությունը հետապնդում էր մի նպատակ՝ կուսակցության զինվորական ղեկավարության կազմից վտարել Հորդանան փախած Հուսեյն Կամելի կողմնակիցներին:

ՎՐԱՍՏԱՆ

Մահափորձը կազմակերպելու մեջ ինչ-որ հարեւան երկիր է ակնարկվում

Հինգշաբթի օրը «Ազատություն» ռադիոկայանի թղթակից Գեորգի Կոբալաձեն հայտնեց, որ ըստ Թբիլիսիում ճնշված վարկածներից մեկի, էդ. Շեւարդնաձեի դեմ ահաբեկչական գործողությունը կազմակերպված է եղել, ինչպես նրբանկատորեն արտահայտվել են մեկնաբանները, հարեւան պետություններից մեկի հատուկ ծառայությունների կողմից, նույնպես անտեսելով բայց չտալ իրագործելու նախապատրաստման միջանցքի մտահղացմանը եւ կառավարական նավթի տեղափոխմանը Արեւմուտք Վրաստանի տարածքով: Սակայն լուրջ վերլուծողները նշում են, որ այդ «հարեւան երկիրը» շատ այլ միջոցներ ունի խանգարելու այդ նախագծի իրագործմանը եւ այդ պատճառով էլ կարիք չունի դիմելու ահաբեկչական գործողության, որն ի դեպ շատ անշնորհք ձեւով է կազմակերպված եղել:

Գ. Է.

Թբիլիսի. Նախագահության առաջին թեկնածուները հայտնի են

ԹԲԻԼԻՍԻ, 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ ԻՆՖՈՐՄ: Վրաստանի կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովն ստացել է նախագահության թեկնածուների առաջին չորս պաշտոնական դիմումները: Այդ պաշտոնի համար մտադիր են պայքարել պատգամավոր Ջաբա Իոսելիանին (մի խումբ քաղաքացիների կողմից), ակադեմիկոս Գուրամ Խառատիշվիլին (ազգային համագումար կազմկոմիտեի կողմից), Ռոյին Լիպարտելիանին (ագրարային միություն) եւ Ակակի Բաքրաձեն (Իլյա Ճավճավաձեի ընկերություն):

Թուրքիան եւ Վրաստանը վերացրել են այցագրային ռեժիմը

«Մարմարա» օրաթերթը, վկայակոչելով պաշտոնական աղբյուրները, գրում է, որ ըստ փոխադարձ համաձայնության, Վրաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ վերացվել է այցագրային ռեժիմը: Այսուհետեւ մեկ երկրի քաղաքացիները կարող են մինչեւ երեք ամիս ժամկետով ազատ այցելել մյուս երկիր:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

ԲԱՔՈՒ

Ադրբեջանական նավթի փոխադրման հարցը լուծվա՞ծ է

ԲԱՔՈՒ, 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ ԻՆՖՈՐՄ: Ռուսաստանի տարածքով կասպիական նավթի փոխադրման հարցն արդեն գործնականորեն լուծված է, հաղորդել Ադրբեջանի Ազգային անվտանգության կուսակցության (ԱԱԿ) նախագահ Էթիբար Մամեդովը: Նրա ասելով, այդ պայմանավորվածությունը ձեռք է բերվել ԱՀՊՆԸ-ի խորհրդական Վալեհ Ալեսքերովի եւ Ռուսաստանի վառելիքի ու էներգետիկայի նախարար Յուրի Շաֆրանիկի միջեւ: Այն դիտորդությունը, թե Ալեսքերովի պաշտոնը թույլ չի տալիս նրան կնքելու նման կարգի համաձայնագրեր, ԱԱԿ-ի ղեկավարն առարկեց. «Քանի որ դա արդեն տեղի է ունեցել, կնշանակի նա տեր անհրաժեշտ լիազորություններ»:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

տեղական

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

Կ. Օհանջանյան. Բաքվի ողղումները խիստ կասկածելի են

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ։ Պաշտոնական Բաքվի այն ողղումնե րը, թե Ադրբեջանի բանտերում ներկա յումս պահվող հայ փախստականները բացառապես քրեական հանցագործ ներ են, խիստ կասկածելի են։ Այդ մա սին այսօր Սնարքի թղթակցին հայտա րարեց ԼՂՀ «Հելսինկյան նախաձեռ նություն 92» կոմիտեի կոորդինատոր Կարեն Օհանջանյանը։

Նրա խոսքերով, Բաքվի իշխանու թյունները նման ողղումներով փոր ձում են պատասխանատվությունից խուսափել Ադրբեջանի տարածքում գտնվող հայ ռազմագերիների ու պա տանդների ճակատագրի համար։

Օհանջանյանը մասնավորապես հայտնեց, որ բավեցի լրագրողուհու սղանության թիված գործով մահա պատժի դատապարտված 3 հայերը ռազմագերիներ են, քանի որ նրանք կա լանավորվել են զինված հակամարտու թյան ժամանակաշրջանում։

Բացի դրանից, նշեց նա, այսօր մաս նավոր տներում պահվում են զգալի թվով ռազմագերիներ, որոնցից 5-ին մշտապես այցելում են Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտեի ներկայացուցիչ ները։

Հայտնի է նաեւ այսպիսի փաստ. վեր ջերս Բաքվի կենտրոնական փողոցնե րից մեկում իրը բանել են մի հայուհու, որի մոտ հայտնաբերվել է 300 գրամ թմրանյութ։ Այդ փաստը, Օհանջանյա նի կարծիքով, բնավ չի կարող համա պատասխանել իրականությանը, քանի որ այժմ Ադրբեջանի մայրաքաղաքում հայի կամ հայուհու հայտնվելն անգամ աներեւակայելի է։ Ըստ երեւույթին կար ծեցյալ կին հանցագործը պատանդ է, որի նկատմամբ այդպիսով քրեական գործ է սարքվում։

Օհանջանյանը նաեւ ընդգծեց, որ Ադրբեջանի իրավապահ մարմինների աշխատանքի այդ մեթոդները տարած վում են նաեւ երկրի քաղաքացիների վրա։ Նրա տվյալների համաձայն, այդ հանրապետության բանտերը լեփ-լե ցուն են կալանավորներով, որոնց թիվն անցնում է 20 հազարից։ Ըստ ո րում հազարից ավելի մարդ ձերբակալ ված է քաղաքական շարժառիթներով։

■ ՀՀ պաշտպանության նախարարու թյան մամուլի եւ լրատվության վարչու թյունից հայտնեցին, որ սեպտեմբերի 6-ին ժամը 22:30-22:56-ը Ադրբեջանի զինված ուժերի ստորաբաժանումները հրաձգային տարածքից զենքերից գն դակոծել են Կրասնոսելսկի շրջանի Վահան գյուղի պաշտպանական դիրքե րը։ Տուժածներ չկան։ Հայկական բա նակային ստորաբաժանումները պա տասխան են հակառակորդին դադարեց նել կրակը։ ՆՏ

Սկիզբը էջ 1

Փաստաբան Սահակյանը հիշեց րեց, որ դատավարությունը սկսելիս իրենց ապացույցների դատարան բերելու իր միջնորդության վերաբե րյալ կոլեգիան որոշում է թույլատրել մինչեւ օգոստոսի 25-ը բավարարել այդ պահանջը։ Սակայն մինչեւ

թերի մանրամասնությամբ։ Առաջին հարցաքննության արդյունքները ամբաստանյալը հերքեց դատարա նում։ Նա ճիշտ համարեց միայն դատարանում տված ցուցմունքները, պատճառաբանելով, որ քննիչի կամքով էր պատասխաններն արձա նագրել, քանի որ իրեն խոստացել

ԴԱՏ

Դատավորը հրապարակեց Արծրունու նախաքննական ցուցմունքները

օրս այն չի բերվել։ Դատական նիս տը նախագահողը պատասխանում էր, որ տեսաժապավենը դեռեւս չի բերվել Մոսկվայից, բացի այդ ի րենք առայժմ չեն անցել իրենց ա պացույցների հետազոտմանը եւ ա ռաջարկեց միջնորդությունը ներկա յացնել միայն այդ ժամանակ։ Պատճառաբանությունները փաս տաբանների համար համոզիչ չէին։ Նրանք զգնում էին, որ առանց ամ բողջական գործին ծանոթանալու, հարցումներով կարող են վնասել ի րենց պաշտպանյալներին։ Հայտնե լով, որ քրեական գործը դատական կոլեգիան բերել է ոչ ամբողջա կան վիճակում եւ ներկայացված միջնորդությունը չի դրվում քննարկ ման, «դրանով դատական կոլե գիան նրանց անելանելի վիճակում է դնում», փաստաբաններից երկու սը Սահակյանն ու Մարեւոյանը, այլեւս անիմաստ համարելով «ի րենց մասնագիտական պարտքի կա տարումը», դադարեցին դատավարու թյանը մասնակցել մինչեւ դատա կան գործի ամբողջական լինելը։ Իրենց ապացույցների շարք բե րացող բանավեճում դատավորը հրապարակեց գործով իրեն այդ ոլորտին ճանաչված ապացույցների ցանկը, ավելացնելով, որ կոնկրետ այդ տեսաժապավենը ընդգրկված չէ իրենց ապացույցների ցանկում։ Սակայն երբ իրենց ապացույցնե րի հետազոտման պահը գա, հնարա վորության կրնձեռի նաեւ տեսաժա պավենի հետազոտման համար։ Փաստաբանների հարցադրումնե րին երբ է կոնկրետ ժամանակը, դա տավորը տալ ոչինչ չասաց։

Դատավորը երեկ հրապարակեց Արծրունու նախաքննական մի քա նի ցուցմունքներ՝ դեկտեմբերի 6-ի, 8-ի եւ 12-ի հարցաքննության ար ձանագրությունները, որոնք հիմնա կանում վերաբերում էին թմրանյու

էին, թե ազատ կարձակեն նույն գործով մեղադրվող իր երկու ընկեր ներին, ինչպես արեցին Նազարե թին ու Ժակին (թեյրութահայեր), ո րոնց մասին ասաց, որ չի ճանա չում։

Չնայած Արծրունին նույնպես հրաժարվել էր դատավարությանը մասնակցել, սակայն փաստաբան Սահակյանին հաջողվեց նրան մասնակից դարձնել։ Արծրունին պատասխանեց նաեւ դատախազի հարցերին։ Հարցումների միջոցով Ռ. Սահակյանը պարզեց նաեւ, որ Արծրունուն ձերբակալել են դեկտեմ բերի 3-ին եւ ոչ թե 5-ին, ինչպես նշ ված է արձանագրությունում, սա կայն օրենքով նախատեսված 24 ժամվա ընթացքում պարտադիր հար ցաքննությունը կատարվել է միայն 3 օր հետո։ Ռ. Սահակյանն առա ջարկեց պարզաբանել, թե ինչով է զբաղված եղել Արծրունին նշված երկու օրերի ընթացքում։

Հարցաքննություններից հաջորդ երկուսը դեկտեմբերի 8-ի եւ 12-ի, թվագրված էր 1995 թ.-ով, որը դա տավորն անճշտություն համարեց, իսկ փաստաբանները հակված չէին պատահականությանը վերագրել այն։ Համենայն դեպս, Արծրունին նույնպես չկարողացավ նրանց օգ նել այդ հարցում։ Պետք է ասել, որ նշված երկու հարցումներից, որոն ցից մեկը վերաբերում էր Ներսի սյանի առնչինների ազգանությանը, Արծրունին հրաժարվել էր հարցերին պատասխանել։ Դատավորի հարցու մին նա պատասխանեց, որ նույա տակահարմար չի գտել ցուցմունք տալ։ Այնուհետեւ մինչեւ հաջորդ ցուցմունքի հրապարակումը Արծրու նու եւ իր պաշտպանյալի խնդրան քով նիստը հետաձգվեց մինչեւ երկու շաբթի, որպեսզի պատրաստվելու հնարավորություն ունենան։

ՍՈՍՍ ԳՈՒՐԳՈՒՅԱՆ

ՍՆՅՐԱՔԱՂԱՔ

Կառավարման դպրոցը կբացի իր դռները

1995 թ. հոկտեմբերի 1-20-ը ՀՀ կա ռավարման դպրոցում տեղի կունենա ընդունելության մրցույթ, որը կանց կացվի երկու ուղղությամբ՝ արտաքին եւ ներքին։ Այդ մասին երեկ կայա ցած մամուլի ասուլիսում հայտարա րեցին Կառավարման դպրոցի ղե կավարներ Խաչատուր Բեգլարյանը եւ Էդուարդ Օրդյանը։ Արտաքին մր ցույթին կարող են մասնակցել բա կալավր եւ 30 տարեկանից ոչ բարձր տարիք ունեցող Հայաստանի քաղաքացիները, իսկ ներքին մրցույ թին կարող են մասնակցել բուհերն ավարտած եւ գործադիր իշխանու թյան մարմիններում առնվազն երեք տարվա ստաժ ունեցող եւ 45 տարե կանից ոչ բարձր տարիք ունեցող պե տական ծառայողները։ Հիշեցնենք, որ Կառավարման դպրոցի աշխա տանքների կազմակերպման նպատա կով Եվրամիությունը մինչեւ 1995 թ. վերջերը ՏԱՍԻՍ-ի շրջանակներում կհատկացնի 0.9 մլն. էկյուի ծրա գիր։ Խաչատուր Բեգլարյանի խոսքե րով Կառավարման դպրոցի ստեղ ծումն առաջին քայլն է ավելի վար չական օժտված իրավական պե տության կառուցման ճանապարհին։ Ի դեպ, կառավարության համա կարգի վերջին փոփոխություններից

հետո դպրոցը ծեփ է բաների նախա րարության կազմի մեջ, այնինչ միայն վարչական խորհրդի կազ մում ընդգրկված են 8 նախարարներ, որոնք փաստորեն պետք է ներարկվեն գիտության եւ կրթության նախարա րությանը։ «Սա սխալ որոշում է, ո րովհետեւ ինչպես ընդունված է այլ երկրներում, օրինակ Ռուսաստանում կամ Ֆրանսիայում, նման դպրոցնե րը ներարկվում են հանրապետու թյան նախագահին կամ վարչապե տին», ասաց դպրոցի տնօրեն Խաչա տուր Բեգլարյանը։ Ավելացնենք նաեւ, որ նախատեսված 40 տեղերի ընդունելությունից հետո ուսանողնե րին կտրվի նաեւ պետական կրթաթո շակ ու թեեւ առայժմ ֆինանսների նախարարության հետ վերջնական որոշում չի կայացվել, բայց նախ նական տարբերակներով ուսանող ներին կտրվի մինչեւ 3500 դրամ կր թաթոշակ։ Դասընթացները կսկս վեն այս տարվա նոյեմբերից եւ կըն թանան շուրջ կիսամյակներով։

Հ. Ա.

ԵՐԹԱՆՆԵՐ

Կստեղծվի՞ միջկուսակցական մարմին Գյումրիում

Սեպտեմբերի 6-ին Գյումրիում կազմա կերպվեց միջկուսակցական հանդի պում՝ տեղական հիմնախնդիրների լուծման հարցում համագործակցու թյան եզրեր փնտրելու նպատակով։ Նման հանդիպումները նորություն չեն Գյումրիի քաղաքական օրացույցում, բայց սա Ազգային ժողովի անցած ընտրություններից հետո առաջինն էր։ Հրավիրված բոլոր կուսակցություննե րի ներկայացուցիչներից այս անգամ հանդիպմանը մասնակցեցին միայն ԱԺՄ, ՀՌԱԿ եւ ԱԻՄ քաղաքային կազ մակերպությունների ղեկավարները։ ԱԺՄ քաղաքային վարչության գրասե նյակում նրանց միջեւ ծավալված քն նարկումից հետո ձեռք բերվեց նախնա կան պայմանավորվածություն եւ կազմվեց որոշման նախագիծ՝ տարա ծաշրջանի հիմնահարցերի լուծմանը նպաստելու նպատակով միջկուսակ ցական համագործակցության մարմին ստեղծելու մասին։ Վերջինիս, ինչպես նշվեց նախագծում, կարող է անդա մակցել տարածաշրջանում գործող յու րաքանչյուր քաղաքական կազմակեր պություն։

Սկսված աշխատանքը շարունակե լու համար հաջորդ հանդիպումը նշա նակվեց սեպտեմբերի 15-ին, ՀՌԱԿ քա ղաքային վարչության գրասենյակում։

Գ. Մ.

Գորիս. Ճանապարհն անվտանգ է

Վերջին ամսում իրանցի վարորդի սպանությունից հետո Գորիսում բա ցահայտվեց եւս մեկ ոճրագործու թյուն։ Հեռավոր սահմանային դիրքե րում երկու հայ զինվորների սպանու թյան մեջ կասկածվել ու ձերբակալ վել են Գորիսի 3 բնակիչ՝ Գորիսի ՆԳ բաժնի աշխատակիցների եւ ռազմա կան ոստիկանության համատեղ ուժե րով։ Առգրավվել է զինվորների սպա նության դրդապատճառ դարձած ավ տոմատ զենքը։ Անհանգստացնող է այն փաստը, որ այդ հանցագործություն ներին մասնակցել են զինվորական ծառայության մեջ գտնվող անձինք։ Վերջերս Գորիսի ՆԳ բաժնի պետ է նշանակվել երիտասարդ մայոր Սամ վել Հունանյանը։ Զրույցի ընթացքում նա ասաց, որ իր նոր նշանակումից հետո իրանցի վարորդի սպանության գործի բացահայտումը պարզապես զուգադիպություն էր, իսկ երկրորդ դեպքում իրենք կասարել են ծառայո ղական պարտքը եւ օժանդակել զին վորական ոստիկանությանը։ Ինչ վե րաբերում է Կապան-Գորիս երթուղուն, իրանական ավտոմեքենաներից կա տարվող գողություններին, ապա իր աշխատանքային 20 օրերի ընթացքում որեւէ դեպք չի արձանագրվել։ Կա պան-Գորիս ճանապարհն այլեւս անվտանգ է։ Կապանի ՆԳ բաժնի հետ իրականացվել են միջոցառումներ, ո րոնք կբացառեն գողությունը եւ բա լանը։ Երիտասարդ ոստիկանապետը վստահեցրեց, որ այլեւս ոչ ոք չի ասի, թե Կապան-Գորիս երթուղին իրանցի վարորդների անպատիժ թալանի ու ա վազակության ճանապարհ է։

Ա. Հ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հայերը ԱՄՆ-ի հետ դրամական փոխանցման հնարավորություն ստացան

ԵՐԵՎԱՆ, 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ։ Սեպտեմբերի 1-ից Հայաստանի բնակիչները հնարավորություն ստացան դրամական փոխանցումներ կատարել ԱՄՆ եւ դրամ ստանալ այնտեղից։ Առաքվող կամ ստացվող առավելագույն գումարը համարժեք է 10 հազար ամերիկյան դոլարի։ Փոստային բաժանմունքների միջնորդավարձը կազմում է 3 տոկոս։ Առաքման ժամկետը 7-10 օր է։ Այդ մասին Սնարքի թղ թակցին հայտնեցին ՀՀ կապի նախարարությունում։ Նույն աղբյուրը հիշեցնում է, որ հանրապետությունում արդեն փոստային ուղղակի փոխանցումներ են գոր ծում Լիտվայի, Լատվիայի եւ Ֆրանսիայի հետ։

Առաջիկա շաբաթ եւ կիրակի մետրոպոլիտենի աշխատանքը՝ ժ. 9.30-ից

Առաջիկա շաբաթ-կիրակի (սեպտեմբերի 9-ին եւ 10-ին) Երեւանի մետրոպոլիտե նը աշխատանքները կսկսի առավոտյան ժամը 9.30-ից։ Ինչպես Արմենպ րեսի թղթակցին ասացին մետրոպոլիտենի վարչությունում, դա պայմանավոր ված է տեխնիկական վերանորոգման աշխատանքներ իրականացնելու անհրա ժեշտությամբ։ Մետրոպոլիտենի աշխատանքի երեկոյան ժամանակացույցը մնացել է անփոփոխ։

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Օգնություն արցախցի երեխաներին

Օգոստոսի 18-20-ը «Հայաստանի զոհ ված ազատամարտիկների ընտանիքների միությունը» նոր ուսումնական տար վան զոհված ազատամարտիկների երե խաների պատրաստվածությանը ծանո թանալու նպատակով այցելել էր ԼՂՀ Մարտակերտի շրջան։ Այդ օրերին Մար տակերտում բացվելու էր զոհված ազա տամարտիկ, ծոկատի հրամանատար, «Մարտական խաչ» առաջին աստիճա նի շքանշանակիր Արթուր Ղարիբյանի անվան գեղարվեստի ստուդիան։ Միու թյունը, միաժամանակ նախատեսում էր կրթական նորաստեղծ օջախին նվիրել զոհված ազատամարտիկի անվան հիմ նադրամի հաշվում եղած 120 հազար դրամ գումարով ձեռք բերված նկարչա կան եւ քանդակագործական պիտույք ները։ Այցի ընթացքում պարզվեց, որ ար ցախահայ երեխաները բավականա չափ ապահովված չեն գրենական պի տույքներով։ Ուսումնական տարին սկ սած դպրոցները չունեն գրադարաններ, լաբորատոր սարքավորումներ։ Դրանք թալանվել կամ փչացվել են ադրբեջա նական զորքերի կողմից։ Մարտակերտի շրջանային ժողկրթբաժնի վարիչ Գառ նիկ Խաչատրյանի հետ պայմանավորվա ծություն ձեռք բերվեց օգնել արցախցի աշակերտներին՝ ուսումնական տարին բավարար պատրաստվածությամբ սկսե լու համար։

Ինչպես հայտնեց «Հայաստանի զոհ ված ազատամարտիկների ընտանիքների միության» նախագահ Մարտել Վարդա նյանը, միությունը Երեւանի բոլոր միջ նակարգ դպրոցներին կոչ է հղել, որով խնդրում է աշակերտներին իրենց հա սակակից արցախցի դպրոցականներ րին նվիրաբերել մեկ գեղարվեստական գիրք, մեկ տետր եւ մեկ գրիչ։ Միաժա մանակ դպրոցների տնօրինություններ րին հայտնվում է՝ միության խնդրանքը չպարտադրել աշակերտներին, որոնք բա րեգործական այս միջոցառմանը պետք է մասնակցեն կամավոր։

«Արցախում (հատկապես Մարտակեր տում) գրեթե բոլոր ընտանիքներն էլ ա զատագրական պատերազմի ընթացքում զոհեր են տվել, ասաց Մարտել Վարդա նյանը, եւ դրանով իսկ դարձել են Հա յաստանի զոհված ազատամարտիկների ընտանիքների բախտակիցները։ Այդ իսկ պատճառով էլ արցախցի երեխաների հոգսերն այսուհետեւ էլ մեր միության ուշադրության կենտրոնում են լինե լու»։

Գ. Մ.

ԼԻԲԵՐԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության է սարի
Գրանցված է հրատարակչի
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
հեռ. 562941, AT&T (7742) 151065
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագրի տեղակալ
ՍԱՄՎԵԼ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍՅԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Ձեռքը եւ ստամբերը ՊՈՂՈՍ ՊԱՍԱՐՏՅԱՆ
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածքը
«Ազգ» թերթի
Տպումը «Ազգին» պատկանում է
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ազգային

Գաղտնիք չէ, որ ժամանակակից պատերազմը պահանջում է բարձր պրոֆեսիոնալիզմ եւ տեխնիկական խոր գիտելիքներ: Ռազմաճակատում հաջողությունն ամենից առաջ ուղեկցում է ռազմական զարգացած տնտեսություն եւ պաշտպանական արդյունաբերություն ունեցող պետությունների բանակներին: Լեռնային Ղարաբաղում վաղուց են գիտակցել այս ճշմարտությունը, եւ պատերազմի առաջին օրերից արդեն երկրա-

Այսօր տանկանորոգման ձեռնարկությունը ավելի շատ ադրբեջանական տեխնիկայի վիթխարի գերեզմանոց է հիշեցնում: Տասնյակ խփված տանկեր, փոխադրիչ զրահամեքենաներ, հետեւակի մարտական զրահամեքենաներ, «Գրադ» հրթիռային կայանքներ եւ հրետանային զենքեր սպասում են իրենց հերթին: Վերականգնվող զրահատեխնիկայի 75-80 տոկոսը ռազմավարային է: Դրանք առավելապես ղարաբաղյան մարտիկների գրաված կամ

նիկայի արտադրությունը: Զրահատեխնիկայի նորոգումը մեծ տոկունություն եւ ֆիզիկական պատրաստվածություն է պահանջում: Օրինակ, տանկի ոչ մեծ դետալը 100 կիլոգրամից պակաս չի կշռում: Բացի այդ, պետք է խոր գիտելիքներ ունենալ էլեկտրոնիկայից, քանզի ժամանակակից T-72 տանկերը, չխոսելով արդեն T-80-ի մասին, էլեկտրոնային շատ սարքեր ունեն: Նորոգողները պատվով են կատարում առաջադրված խնդիրները: Գործարանում բա-

նության են հասել նրան եւ համատեղ ուժերով կանգնեցրել հակառակորդի գրոհը: Ասկերանի եւ Մարտակերտի շրջաններում նորոգման վերականգնման գումարտակի երկու մարտիկներ զոհվել էին մարտի դաշտից թշնամու տանկեր դուրս բերելիս:

Մարտական գործողությունների վերջին օրերին ադրբեջանցիներն օգտագործում էին հնացած մոդելի T-54 եւ T-55 տանկեր: Որպես կանոն, ռազմավարային այդ ամբողջ զրահատեխնիկան ունի մի շարք ան-

ԱՐՑԱԽ

Զենքը ստրկությունից թեթեւ է

մասի մի շարք խոշոր գործարաններ փոխադրվել են պաշտպանական տեխնիկայի արտադրության ու նորոգման:

Երիտասարդ հանրապետության ներուժային հնարավորությունները հաճախ կասկածի են ենթարկում ռազմական մասնագետների մեջ: Դա հասկանալի է, նրանք չէին հավատում, որ երկար տարիներ ադրբեջանական զավթողականության լուծի տակ ապրած, իսկ հիմա փաստական տնտեսական դաժան շրջափակման մեջ գտնվող մի փոքրիկ պետություն կարող է դիմակայել անհամեմատ ուժեղ հակառակորդին: Երախտագիտությամբ էր տրամադրված նաեւ ՆԱՀԿ ռազմական փորձագետների պաշտոնական պատվիրակությունը, որը ցանկություն էր հայտնել ծանոթանալ Ստեփանակերտի հանրահայտ տանկանորոգման գործարանին: Բազմափորձ շվեդ գեներալ Սվանտե Բերգը եւ ամերիկյան բանակի սպաները զարմացած էին, երբ իմացան, որ Ղարաբաղում ոչ թե պարզապես վերականգնում են վնասված զրահատեխնիկան եւ հրետանային սպառազինությունը, այլեւ պաշտպանական պայմաններում, ռազմաճակատի առաջին գծի անմիջական հարեւանությամբ նորոգում են տանկերի ամենաբարդ էլեկտրոնային համակարգը, փոխում մեքենաների շարժիչները:

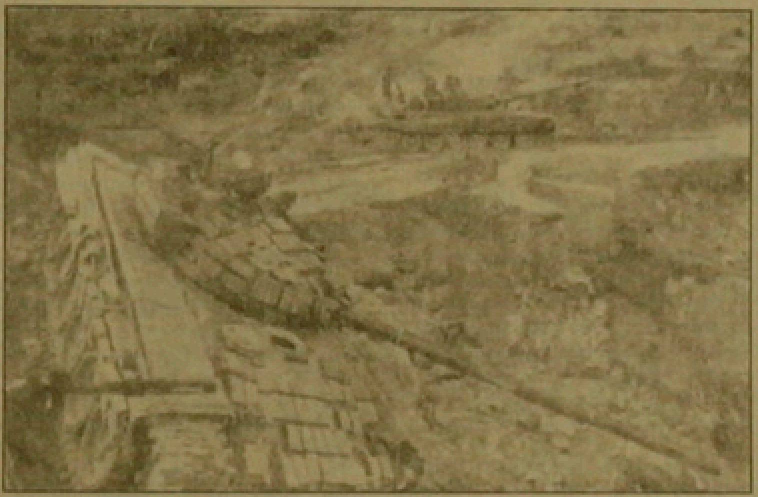

խփված տանկերն են: Այստեղից էլ գործարանի տարածված անունը՝ «տանկանորոգման»: Սակայն այն շատ բանով պայմանական է, քանի որ տանկերից բացի, գործարանում նորոգվում են նաեւ այլ տիպի զենքեր: Այստեղ գործում են զրահատեխնիկայի, հրետանային ու զենիթային կայանքների, ավտոմեքենաների, հրաձգային տեխնիկայի, մի խոսքով, զանազան սպառազինության գրեթե բոլոր տեսակների նորոգման հատուկ արտադրամասեր:

Սկզբում դժվար էր, զգացվում էր փորձի պակասը եւ նորոգող տեխ-

[illegible] բարձր որակավորման մասնագետներ կան, որոնք [illegible] ժամկետներում նորոգում են տանկերի էլեկտրոնային սարքավորումները, այդ թվում՝ ֆրանսիական նշանոցները եւ գիշերային տեսողության սարքերը:

Անհրաժեշտության դեպքում նորոգողները մասնակցել են նաեւ մարտական գործողություններին: Եղել է, որ նրանք, հավաքելով խփված տեխնիկան, պատրաստվել են վերադառնալ գործարան, բայց նկատելով, որ հետեւակը դժվարությամբ է դիմանում թշնամու ճնշմանը, օգ-

սարքություններ: Չի գործում կապի համակարգը, առանց որի ընդհանրապես անհնար է արդյունավետ մարտ մղել, անջատված է կայունացման համակարգը, ինչը թույլ չի տալիս ճշգրիտ կրակ վարել, շարքից հանված է էլեկտրոնային սարքերի մի մասը: Ըստ երեւույթին, ադրբեջանցիներին վատորակ ապրանք են վաճառել: Երբ ավելացնենք ադրբեջանցի տանկիստների թույլ պատրաստվածությունը, ապա կարելի է լուրջ պատկերացում կազմել ադրբեջանական տանկերի մարտունակության մասին:

Իսկ մեզ մոտ սարքին տանկը գործարանից մարտական գործողությունների դաշտ չէր ուղարկվում մինչեւ չստուգվեր նրա յուրաքանչյուր մեխանիզմը:

Չի եղել մի դեպք, որ տանկիստները բողոքեն նորոգողներից: Գումարտակի մարտիկները գիտակցում են իրենց աշխատանքի ամբողջ կարեւորությունը, որից եւ մեծապես կախված է հայրենի հողի ճակատագիրը:

Հասկանալի է, կան հիմնահարցեր, սակայն տղաները չեն բողոքում, հասկանում են, որ այսօր դժվար է բոլորի համար եւ ինչ էլ լինի, ինչ դժվարություններ էլ ծագեն, նրանք գիտակցում են՝ զենքը ստրկությունից թեթեւ է:

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ

ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ

Ղարաբաղի հարցին՝ նվազ հետաքրքրություն

Այս տարի օգոստոսի սկզբին Վարշավայում անցկացվեց Կենտրոնական եւ Արեւելյան Եվրոպայի երկրների հետազոտություններին նվիրված միջազգային 5-րդ գիտաժողովը, որին Հայաստանից հրավիրված էր միայն նախկին խորհրդարանական, պրոֆեսոր Սուրեն Զոլյանը, որի հետ զրույցի միջոցով փորձեցինք պարզել, թե ինչ նոր տեղաշարժեր են նկատվել եվրոպական գիտական շրջանակներում, ո՞ր խնդիրներն են համարվում առաջնային եւ ընդհանրապես, զարգացման ինչպիսի՞ հեռանկարներ են ուրվագծվում:

1950-ականներից սկսած Եվրոպայում տարբերաբար անցկացվել են նման գիտաժողովներ, սակայն այս տարվանը, ի տարբերություն նախորդների, փոխել էր նաեւ անվանումը: Կենտրոնական Եվրոպայի անվան տակ հասկացվում էին նախկին սոցճամբարի երկրները, իսկ Արեւելյանի տակ՝ նախկին ԽՍՀՄ-ի հանրապետությունները: Առաջին անգամ էր, որ սովետոլոգներից բացի, մասնակցում էին ամենատարբեր գիտական ուղղվածության մասնագետներ՝ լեզվաբանությունից, պատմությունից սկսած մինչեւ արդի քաղաքագիտություն: Նկատելի էր նաեւ, որ շատ հրավիրվածներ, օրինակ Ուկրաինայից եւ Ռուսաստանից, չէին կարողացել ժամանել ֆինանսավորման պատճառով: Սուրեն Զոլյանը, հաշվի առնելով գիտաժողովի կազմակերպիչների խնդրանքը, անդրադարձել է նաեւ այդ երկրներին:

Գիտաժողովի մոտ 20 սեկցիաներում քննարկվել են ամենաբազմազան հարցեր, բայց գլխավորը եղել է անցման շրջանի օրինաչափությունների վերլուծությունը: Իհարկե, արդեն իսկ միմյանցից տարբերվում են Կենտրոնական եւ Արեւելյան Եվրոպայի երկրների խնդիրները: Այն, որ գիտաժողովը անցկացվում էր Վարշավայում, նույնպես վկայում էր այն փոփոխությունների մասին, որոնք տեղի են ունեցել Եվրոպայում եւ մասնավորապես Լեհաստանում: Լեհական կառավարությունը լուրջ էր նախապատրաստվել այդ կոնգրեսին եւ ամեն ինչ արված էր, որպեսզի Լեհաստանը ներկայացվի որպես բարեփոխումների հետամուտ երկիր: Գիտաժողովի ընթացքում ելույթներ ունեցան Լեհաստանի նախկին 5 վարչապետները, որոնք գիտական մակարդակով ամփոփեցին Լեհաստանի տնտեսության վիճակի եւ զարգացման հեռանկարները:

Սուրեն Զոլյանի ասելով, Լեհաստանում կառավարական եւ գիտական շրջանակները շատ սերտ համագործակցության մեջ են, եւ կառավարությունը հենվում է գիտական ներուժի վրա, որովհետեւ էլ նրանցից շատերը եղել են կառավարության նախկին անդամներ:

Հայաստանը այդ համընդհանուրի մեջ միանշանակ չի ընկալվում: Մեր հանրապետությանը նվիրված ուղղակի հարցերի քննարկումներ չեղան, Ղարաբաղի հարցի վերաբերյալ հետաքրքրությունն աստիճանաբար մարում է, իսկ Անդրկովկասը նրանց համար մնում է ոչ առաջնային տարածաշրջան: Հայաստանն այնուամենայնիվ է հետաքրքրություն ներկայացնում, որ նույնպես գտնվում է անցման շրջանում: Ի տարբերություն ոչ վաղ անցյալի, այժմ նկատելի է եվրոպական գիտնականների խիստ մասնագիտացում: Շատերը ոչ միայն ուսումնասիրում են մեր լեզուն, հաջողությամբ են անցուդարձին, այլեւ լիակատար տեղեկատվություն են ստանում Հայաստանից, ծանոթ են նույնիսկ հայաստանյան մամուլի հրապարակումներին:

Ի՞նչ նշանակություն ունեն նման գիտաժողովները Հայաստանի համար: Սուրեն Զոլյանի ասելով, նման գիտական մակարդակի հանդիպումներն, ինչ խոսք, կարող են որոշակի ազդեցություն ունենալ հետագա քաղաքական մոտեցումների մշակման վրա: Առհասարակ, առաջին կարգում դրվում են գիտական սեմինարներ, այնուհետեւ երկրորդում՝ լրատվական միջոցներն ամրապնդում եւ տարածում են ինչ-որ կարծիքներ եւ դրանց հիման վրա երրորդ մակարդակում մշակվում է քաղաքական մոտեցում, որն ամրագրվում է պետությունների կողմից: Իհարկե, չափազանցություն կլիներ ասել, թե նման մի գիտաժողով կարող է շատ մեծ ազդեցություն թողնել կամ որոշակի արդյունք տալ: Այս գիտաժողովի արձանագրած թերեւս ամենանկատելի երեւույթն այն էր, որ Կենտրոնական Եվրոպայում հիմնականում հաղթահարված են անցման շրջանի դժվարությունները, իսկ Արեւելյան Եվրոպայի մասին ուղղակի դիվանագիտորեն ոչ մի գնահատական չտրվեց:

Հ. Ա.

ՍՓՅՈՒՌՔ-ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Փոխադարձ այցելությունները խթանում են վստահությունը միմյանց նկատմամբ

«Հակառակ ջրի եւ էլեկտրականության սակավության, մարդիկ այստեղ լավ են հագնված: Մաքուր, կոկիկ եւ արդուկած են նրանց հագուստները: Դա խոսում է հայ ժողովրդի տոկունության, դժվարությունների առաջ չընկճվելու մասին: [illegible] եւ Դիլիջան այցելությունն մեր վրա անջնջելի տպավորություն են թողել: Սեւանը հրաշք է, Դիլիջանը դրախտ: Երեւանն էլ կարող է մրցել աշխարհի ցանկացած տեսարժան վայրերի հետ», ասում է «Ազգի» խմբագրություն այցելած ամերիկահայ Նենսի Գալուստյանը: Մինչ հայկական հեռուստատեսությամբ ամեն օր եթեր են արձակվում աշխարհի զանազան գեղատեսիլ վայրերն այցելելու հրավերներն ու գովազդները, հետաքրքիր ամերիկահայերից մեզ մոտ հայրենիք են գալիս մեր հայրենակիցներից հատկապես երիտասարդ սերնդի ներկայացուցիչները, որոնք հիմնականում անգլախոս են: Նրանց մի մասը գալիս է ծանոթանալու իր արմատներին, մյուսը իր մասնակցությունը բերելու ամենատարբեր ծրագրերի իրագործմանը:

Այս երկրորդ խմբին է պատկանում Նենսին, որն իր ծախսերով եւ ինքնակամ այս այցելության օրերին հնարավորություն է գտել օգնության ձեռք մեկնել մեր դպրոցներին:

[illegible] Գալուստյանը [illegible] Նենսի [illegible] Ծնվել է Բոստոնում [illegible] Սփյուռքից հետո Ամերիկա-

յում ամենահին հայկական կենտրոնն է: Այնտեղ 7-8 հազար ընդհանուր տարածքում գործում են 6 հայկական եկեղեցիներ, որոնցից երեքը Ուոթերթաունում (երկուսը առաքելական, մեկը բողոքական), մեկը Բելմոնտում (բողոքական), իսկ երկուսը Քեմբրիջում (մեկը առաքելական, իսկ մյուսը կաթոլիկական): Ծնողները նույնպես բոստոնցի են: Նախնիները, ինչպես բոստոնահայերի մեծամասնությունը, Խարբերդից են: Գերադասում է անկախ գործելակերպ, այսինքն՝ պայմանագրային կարգի աշխատանքը: Այդ սկզբունքով էլ թղթակցում է անգլախոս հայկական մամուլին եւ դասավանդում Բոստոնի եւ Նորթիսթըրն համալսարաններում: Պայմանագրային կարգով աշխատել է Գերմանիայում (1978-80 թթ) եւ ապա Եգիպտոսում (1980-82 թթ): Նախասիրությունների թվին են պատկանում ճանապարհորդությունը, հնէաբանությունը, ինչպես նաեւ այցելությունները թատրոն եւ թանգարան:

Բազմաբնույթ հետաքրքրությունների պատճառով էլ ժամանակ է գտնում մասնակցելու հայկական համայնքի ամենատարբեր միջոցառումներին: Ընդգրկված է ինչպես Քեմբրիջ-Երեւան քույր քաղաքների կազմակերպության տնօրենների վարչության կազմում, այնպես էլ Միացյալ Նահանգների տեղեկատվության գործակալության [illegible] ծրագրի գործու[illegible]

մեջ: Այդ ծրագրի շրջանակներում Երեւանում գտնվող ամերիկահայ ուսանողների խմբի հետ օրերս Գալուստյանն այցելել է Էջմիածին, Մատենադարան, Սեւան, Կոտայքի գործարան եւ այլն:

«Նրանց համար մեծ փորձառություն էր այդ ամենը: Անչափ երջանիկ էին: Փոխադարձ այցելությունները, իմ կարծիքով, նպաստում են միմյանց ավելի մոտիկից ճանաչելուն, որն էլ իր հերթին խթանում է միմյանց նկատմամբ վստահությունը», ասում է նա եւ ավելացնում, այցելությունների ընթացքում մենք իրականացրինք նաեւ Հայաստանի դպրոցներին օգնելու ծրագիրը, համախմբելով մոտ 20 դպրոցների: Այս անգամ եղանք [illegible] մասի թիվ 5 դպրոցում (տնօրեն Լարիսա Թումանյան), որտեղ ղեկավարությանը հանձնեցինք 5000 տետր, 1000 գրիչ եւ այլ գրենական պիտույքներ: Համաձայն արարողությունը հուզիչ էր եւ տպավորիչ»: Ինչպես մանկավարժ նրան հետաքրքրել է մեր դպրոցների վիճակը, եւ այդ նպատակով այցելել է Նորքի թիվ 1 փորձարարական դպրոցը, [illegible] դպրոցը եւ տեղեկացել նրանց կարիքների մասին:

«Ինձ հատկապես հուզեց դասասենյակներում շարված [illegible] ամենաթարմ [illegible] հայտնելով, որ [illegible] կարողանա

օգնության ձեռք մեկնել նաեւ այդ դպրոցներին:

Անդրադառնալով իր երկրորդ այցելությունից ստացած տպավորություններին, Նենսին հատկապես ուրախությամբ խոսեց մետրոպոլիտենի աշխատանքի եւ կայարանների մաքրության մասին, նշելով, որ «նրանք ամենակատար տեղ են դրանք», սակայն վրդովմունքով արտահայտվեց Սուրբ Աստվածածնի տաճարի առջեւ տեղի ունեցող [illegible] ամեն քայլափոխի [illegible] խաղով ձեռք բերելու «շատ սլին» եղույթի մասին: «Հաճելի էր տեսնել հովանավորյալներին [illegible], բայց ինձ համար անհասկանալի էր սուրբ վայրում նրանց նման վերաբերմունքը», նշեց նա:

Հ. Օ.

Հայտարարություն

54 բանկերի, գրավատների, ֆինանսա-տնտեսական կազմակերպությունների տուժած ավանդատուների շահերը պաշտպանող «Հայկյան դուխս» ավանդապահ ժողովրդավարական կուսակցությունը ուղերձ է հղել ՀՀ Ազգային ժողովին, ավանդատուների գումարները փոխհատուցելու կապակցությամբ: Բոլոր կազմակերպությունների տուժած ավանդատուների ներկայությունը սեպտեմբերի 11-ին առավոտյան ժ. 10-ին ԳԽ-ի շենքի մոտ (Բաղրամյան պողոտա) պարտադիր է:

Նախաձեռնող խումբ
Հանձնաժողով

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ ազգային

Այս սերը հայ մշակույթի նկատմամբ նրա մեջ բռնկվեց միանգամից, ինչպես սերն առաջին հայացքից. իր գործընկեր եւ բարեկամ Թոմասո Բրեչա Ձուսադոնիի հետ 1965 թ. լինելով Թուրքիայի արեւելքում, նա տեսավ իր համար մինչ այդ անծանոթ մի մշակույթ՝ հայկական ճարտարապետական հուշարձանները։ Առաջին, բայց ոչ վերջին անգամ տեսավ ողջ քրիստոնեական ճարտարապետության մեջ եզակի եւ անկրկնելի Աղթամարի տաճարը, մի ժամանակ հզոր՝ Հին Հայաստանի մայրաքաղաք հազարամյա Անին, թուրքերի կողմից պայթեցված Խծկոնքի վանքի համալիրը, որի հինգ եկեղեցիներից միայն մեկն էր կիսավեր վիճակում մնացել, տեսավ Մրենի տաճարը, Կարսի Առաքելոց եկեղեցին եւ շատ այլ հուշարձաններ։ Հենց այստեղ էլ Պաոլո Կունեոն որոշեց զբաղվել Արեւմուտքում քիչ ծանոթ այդ հուշարձանների ուսումնասիրությամբ եւ նա, ի տարբերություն շատ այլոց, այդ որոշմանը անդավաճան մնաց ողջ երեսուն տարի, մինչեւ իր կյանքի վերջին օրը։ Դավաճանեց միայն նրա սիրտը, չդիմանալով գերմարդկային լարված աշխատանքին։

Պաոլոյի (ինչպես սիրով նրան անվանում էին իր հայ եւ իտալացի գործընկերները) եւ Թոմասոյի ջանքերով նույն տարում Հռոմի համալսարանին կից ստեղծվեց «Հայ ճարտարապետության ուսումնասիրության կենտրոնը», որի անփոխարինելի ղեկավարը եղավ Պաոլո Կունեոն։ 1966 թ. նրանք կապ հաստատեցին Հայաստանի իրենց գործընկերների հետ, եւ Գիտությունների ակադեմիայի հրավերով այցելեցին Խորհրդային Հայաստան։ Սկսվեց համագործակցության մի արտակարգ բեղմնավոր շրջան, հայ գիտնականների համար բացվեցին նոր հնարավորություններ, նոր հեռանկարներ. չկարողանալով տեղում ուսումնասիրել Թուրքիայի այժմյան տարածքի հայ ճարտարապետության գլուխգործոցները, Հայաստանի մասնագետներն օգտվեցին Կունեոյի եւ նրա ընկերների կողմից սիրով իրենց տրամադրված նյութերից, բարձրորակ լուսանկարներից եւ չափագրություններից։ Այդ համագործակցությունը մեծ խթան դարձավ հայ ճարտարապետության ուսումնասիրության գործի համար, որի արդյունքը եղան թե՛ իտալացի, թե՛ Հայաստանի գիտնականների բազմաթիվ նոր աշխատությունները։ Այս գործում նոր փուլ դարձան հայ արվեստին նվիրված միջազգային գիտաժողովները, որոնք մեկը մյուսի ետեւից կազմակերպվում էին Իտալիայում եւ Հայաստանում, եւ բոլոր այդ գիտաժողովներում մեծ էր Պաոլո Կունեոյի դերը։ Իսկ Հռոմի «Հայ ճարտարապետության ուսումնասիրության կենտրոնը» դարձավ հայ մշակույթի տուն, որտեղ հյուրընկալվում եւ աշխատում էին Հայաստանից ժամանած ճարտարապետներ, արվեստաբաններ, հուշարձանների պահպանության մասնագետներ։ Եվ բոլորին իր [illegible] շրջապա-

յության էր տանում Պաոլոն։

Երկու տասնամյակում Պաոլո Կունեոն դարձավ միջնադարյան հայ ճարտարապետության պատմության Արեւմուտքի ամենահեղինակավոր մասնագետը, որից սովորելու շատ բան ունեին նաեւ Հայաստանի գիտնականները։ Նա ուներ այն առավելությունը, որ անձամբ ուսումնասիրել էր երկու Հայաստանների՝ Արեւմտյան եւ Խորհրդային, հուշարձանները։ Տեղում ծանոթացել էր պատմական Հայաստանի հարեւան երկրների՝ Սիրիայի, Վրաստանի, Կապադովկիայի, ինչպես եւ Բալկաններից մինչեւ Փոքր Ասիա սփռված բյուզանդական ճարտարապետական հուշարձաններին, առանց որոնց այսօր արդեն չի կարելի ստեղծել հայ ճարտարապետության գիտական ճշգրիտ, եւ, որը կարեւոր է, ճշմարտացի պատմությունը։ Կունեոն եւ Ձուսադոնին առաջին արեւմտյան գիտնականներն էին, որ խորհրդային կարգեր հաստատվելուց հետո այցելեցին Ղարաբաղ 1968 թ.։ Նրանք հասցրին ուսումնասիրել միայն, ինչպես արվեստաբաններն են բնորոշում «13-րդ դ. հայկական ճարտարապետության հանրագիտարան» Գանձասարի վանքի համալիրը, որից անմիջապես հետո, տեղեկանալով նրանց այցելության մասին, Ադրբեջանի իշխանությունները ՊԱԿ-ի գործակալների միջոցով բռնագրավեցին երկու գիտնականների տեղում կատարած նկարներն ու չափագրությունները եւ կարգադրեցին անմիջապես լքել «Ադրբեջանի տարածքը»։

Պաոլո Կունեոյի առաջին մենագրությունը խորագրված «Միջնադարյան Հայաստանի Անիի ճարտարապետության դպրոցը» (Հռոմ, 1977), այս բնագավառում գրված ամենալուրջ եւ ամենախոր գիտական գործն էր։ Դրան հաջորդեց իր իսկ ուսումնասիրած Վասպուրականի 5 դ. բազիլիկներին Թոմին, Փասվակին եւ Հոգեաց վանքի համալիրին նվիրված մենագրությունը (իտալերեն եւ անգլերեն, Հռոմ, 1979)։ Կունեոն համահեղինակ դարձավ «Անի» (Միլան, 1984) եւ «Ղարաբաղ» (Միլան, 1988) գրքերին։

Հայագիտության այս նվիրյալի երեսնամյա հետազոտությունների պսակը դարձավ «Հայկական ճարտարապետությունը 4-19-րդ դարերում» մոտ հազար էջանոց, երկհատոր կոթողային աշխատությունը (Հռոմ, 1988)։ Առաջին հատորում ներկայացված են հայկական ճարտարապետական բոլոր հուշարձանները, խմբավորված տարածքային սկզբունքով (ԽՍՀՄ, Թուրքիա, Իրան) եւ գրված հանրագիտարանային բնույթով, ուղեկցվելով գծագրերով եւ լուսանկարներով։ Այդ հատորը ներկայացնում է մեր ազգային ճարտարապետության համապատկերը ամենալայն ընդգրկմամբ։ Երկրորդ հատորը նվիրված է վերլուծական ուսումնասիրություններին։ Այստեղ համեմատական աղյուսակներով, տիպաբանորեն եւ ժամանակագրական ներքաղաքանումներով դասակարգված են հայկական բոլոր հուշարձանները, կառուցվածքային ձեւերը, հարդարանքի տարրերը, տրված է համառոտ մասնագիտություն, մի խոսքով, ներկայացված է ողջ հայ ճարտարապետության զարգացման ընթացքը, ուսումնասիրված եւ վերլուծված բոլոր տեսանկյուններով։ Եվ երբ հիմա մենք ցանկանում ենք հայ ճարտարապետության պատմության գծով ասպիրանտներին կամ երիտասարդ գիտաշխատողներին այդ բնագավառի որեւէ թեմա հանձնարարել, ապա խիստ դժվարանում ենք, որովհետեւ պարզվում է, որ Պաոլո Կունեոյի գրքում դա արդեն փաստորեն կատարված է։

Այս հիմնարար աշխատանքի համար Պաոլո Կունեոն արժանացավ Թորոս Թորամանյանի անվան մրցանակի, որը նրան հանձնվեց 1990 թ. մայիսին Զվարթնոցում։ Իսկ հայ արվեստի պատմությանը նվիրված իր երեսնամյա արգասավոր գիտական աշխատանքի եւ այդ բնագավառում ներդրած նրա ակնառու ավանդի շնորհիվ Պաոլո Կունեոն 1994 թ. ընտրվեց ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի արտասահմանյան անդամ։

Պաոլո Կունեոն մեզնից հեռացավ կյանքի 59-րդ տարում՝ գիտնականի համար ուժերի ծաղկման տարիքում։ Նա հանկարծամահ եղավ իր հիմնադրած «Հայկական ճարտարապետության ուսումնասիրության կենտրոնում», գրասեղանի առջեւ, գրիչը ձեռքին։ Ո՞վ գիտե, ինչ նոր հայանպաստ աշխատանք մնաց անավարտ, եւ ընդմիշտ։

Կունեոն Զվարթնոցում, մրցանակ ստանալիս, ասաց. «Ինչ վերաբերում է իմ արած գործին, ապա ես դա համարում եմ միայն սկիզբ եւ ձգտելու եմ նույն կերպ շարունակել իմ ուսումնասիրությունները։ Մեր գործը դեռ շատ է, որոնցից առաջնայինը կհամարեմ ճարտարապետական հուշարձանների վերականգնումն է։ Հուսով եմ, որ հուշարձանների վերականգնման գործը մի օր կտեղափոխենք նաեւ Անի՝ հայոց երբեմնի պերճաշուք մայրաքաղաքը»։

Պաոլո Կունեո. Հուշարձանների վերականգնման գործը մի օր կտեղափոխենք Անի

Վախճանվեց հայ մշակույթի իտալացի մեծ բարեկամը՝ պրոֆեսոր Պաոլո Կունեոն։ Անսպասելի եւ հանկարծակի։ Երբ հեռախոսեցին Իտալիայից, հայտնելով, որ չկա այլեւս մեր մեծ բարեկամը, կայծակի արագությամբ տարբեր պատկերներ անցան մեր մտքով, բացի մեկից՝ Պաոլո Կունեոյից, որովհետեւ գերմարդկային եռանդի տեր, լավատեսության եւ կենսուրախության տիպար, սովորական մարդու պես շարժուն այդ անձնավորությունը եւ մահը անհամատեղելի էին։ Ցավոք, եւ մնացին մեր հիշողությունները եւ նրա հսկայական վաստակը հայագիտության այնպիսի կարեւոր բնագավառում, ինչպիսին հայ ճարտարապետության պատմությունն է. բնագավառ, որտեղ Պաոլո Կունեոն կատարեց մի ամբողջ գիտահետազոտական ինստիտուտի աշխատանք, գիտական բարձրագույն մակարդակով։ Մնացին նրա մենագրությունները, հարյուրավոր հոդվածները, հեղինակավոր միջազգային գիտաժողովներում նրա ունեցած զեկուցումները՝ նվիրված Հայաստանի ճարտարապետական արվեստին ու միջնադարյան հուշարձաններին։

ՄՈՒՐԱԴ ՀԱՍՐԱԹՅԱՆ,
ճարտարապետության դոկտոր,
ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտի
ճարտարապետության բաժնի վարիչ

ԵՐԵՎԱՆ

Հաշվիչ տեխնիկայի երբեմնի հսկան համարվո՞ւմ է «ազատ շուկային»

Երեւանի մաթեմատիկական մեքենաների գիտահետազոտական ինստիտուտը, որ իրավամբ կարող էր համարվել 1988-ի ժողովրդական հզոր շարժման «[illegible]», առաջիններից մեկը ճաշակեց իրագործված «թավշե» հեղափոխության, «ազատ շուկայի» պտուղները։ Նախկին սոցիալիստական համակարգի երկրներում եւ Խորհրդային Միությունում իր լավագույն արտադրանքով հայտնի հաշվիչ տեխնիկայի առաջամարտիկը, կայսրության փլուզումից հետո զրկվելով շուկայից, հետեւաբար նաեւ ֆինանսավորումից, որոշ ժամանակ, հին պատվերների իներցիայով շարունակեց իր գոյությունը, բայց... չդիմացավ, տրոհվեց օրգանապես իրարից գրեթե անկախ միավորների. ԵրՄՄԳՀԻ, ԵրԱԿՀԳՀԻ (ավտոմատ կառավարման համակարգերի գիտահետազոտական ինստիտուտ) եւ ԵրՄՄ գործարան, որոնք այժմ շատ ձեւականորեն, նաեւ իրավամբ, ղեկավարվում են 3 տնօրենների խորհրդի կողմից։

Բավական ծանր վիճակ է ստեղծված ԵրՄՄ գործարանում (1995 թ-ի համար նախատեսված 700 միլիոն դրամի աշխատանքների ծավալից 500 միլիոնը կազմում է պետական պատվերը, մնացած 200 միլիոնը՝ լայն սպառման ապրանքների արտադրությունը)։ Սակայն պետական պատվերը, հասկանալի այս տարի, չափազանց անկանոն է վճարվում, եւ համապատասխան ծավալները չեն ապահովվում։ Անցած 8 ամիսների ընթացքում կատարվել է նախատեսվածի ընդամենը 20 տոկոսը, ուստի արդեն 3 ամիս է, ինչ բանվորները բացարձակապես զրկված են աշխատավարձից։

Պետական պատվերին զուգահեռ այստեղ պատրաստվում են թվային ծրագրավորմամբ ղեկավարման բլոկներ՝ Հայաստանում արտադրվող մետաղամշակման հաստոցների համար, կայունացուցիչներ եւ այլն, ավտոնոմ ռեժիմում գործում են գորգագործական եւ վանակաս մշակման արտադրամասեր։

ԵրՄՄԳՀԻ-ում եւ ԵրԱԿՀԳՀԻ-ում մի քանի անցկացված կրճատումներից հետո ինստիտուտներից դուրս մնաց գրեթե ամբողջ «մանր եւ միջին» ինժեներական անձնակազմը, եւ միայն առաջատար մասնագետներին հաջողվեց պահպանել իրենց տեղը «արեւի տակ»։ Ներկայումս ինստիտուտներում իրականացվում են սահմանափակ թվով պատվերներ, որ աշխատանքով եւ աշխատավարձով ապահովում են հաշվիչ տեխնիկայի խիստ սահմանափակ թվով (մոտ 600) ուղղակի մասնագետների, որոնց աշխատանքը, ցավոք, հաճախ չի համապատասխանում նրանց մասնագիտական կարողություններին։ Աշխատանքները մասնավորված են Հայաստանի զուտ ներքին շուկայի պահանջմունքներով եւ առնչվում են հիմնականում բնակչության սոցիալական ապահովության համակարգի, պաշտպանության համալիրի եւ էներգահամալիրի խնդիրներին։

ԵրՄՄԳՀԻ-ում, մասնավորապես, ընթացքի մեջ են «Փարոս» (բնակչության կարիքավորության աստիճանի գնահատման), «Արախ» (թոշակների եւ այլ նպաստների համակարգման) եւ «Զվարթնոց» (օդանավակայանի հետ կապված խնդիրների լուծման) թեմաների աշխատանքները։

«Փարոս 1»-ի աշխատանքներն, ինչպես հայտնի է, ավարտված են, համակարգիչներում կուտակված է հսկայական ինֆորմացիա հանրապետության շուրջ 650 հազար ընտանիքների (բնակչության գրեթե երկու երրորդը) եկամուտների, բնակարանային պայմանների եւ այլ տվյալների վերաբերյալ։ Եվ քանի որ սեպտեմբերի 10-ից Հայաստանում սկսվելու է «Փարոս 2» ծրագրի իրականացումը, այդ մասին խնդրեցինք պատմել ԵրՄՄԳՀԻ-ի գլխավոր ինժեներ Արման Քուչուկյանին։

««Փարոս» ծրագրի մասին շատ է խոսվել, ուստի կանդրադառնամ «Փարոս 2»-ի առանձնահատկություններին։ Այն ծառայելու է «Փարոս 1» ծրագրով հավաքված տվյալների ամբողջականացմանը, ընտանիքներում անընդհատ տեղի ունեցող փոփոխությունների արտացոլմանը համակարգիչներում։ «Փարոս 2»-ով նախատեսվում է, եւ ամերիկյան կողմն արդեն միջոցներ է հատկացրել դրա համար, համակարգիչների տեղադրում հանրապետության շրջանների գրեթե կեսում (գուցե մի քիչ ավելի), իսկ մյուս կեսում այդ աշխատանքը կարվի արդեն «Փարոս 3»-ի շրջանակներում հավանաբար, 1996 թ-ի վերջերից։ Նորա[illegible] [illegible]եղերում ընտանի[illegible] [illegible] [illegible] փոփոխու[illegible]թյուններին ա[illegible]րագ արձագանքելն է։

Նախատեսվում է նաեւ լրացուցիչ տեղեկությունների ընդգրկում ընտանիքի անդամների կրթության, նախասիրությունների վերաբերյալ, որպեսզի հետագայում հումանիտար օգնությունը զուգահեռ մարդկանց հնարավորության սահմաններում կարողանանք օգնել նաեւ աշխատանքով, եւ դա, իհարկե, ավելի արժանապատիվ օգնություն կլինի, որ թույլ կտա մարդկանց օգտագործել իրենց ծիրերը, ընդունակությունները, այլ ոչ թե ապավինել արտասահմանյան օգնությանը»։

- Քանի որ «Փարոս-1»-ով արդեն արված է աշխատանքի հիմնական զանգվածը, «Փարոս-2»-ն արդյո՞ք կլուծի համակարգում ընդգրկված անձնակազմի զբաղվածության, ուստի եւ վարձատրության խնդիրը։ Չէ՞ որ ծեր աշխատակիցների զգալի մասն այսօր հարկադիր պարապուրդի մեջ է եւ, հավանաբար, ինչ-որ հույսեր է կապում «Փարոս-2»-ի հետ։

- «Փարոս 1»-ի աշխատանքներն, իհարկե, անհամեմատ ավելի աշխատատար էին, որի հետեւանքով դրանցում պայմանագրային հիմունքներով ներգրավված էին աշխատողներ նաեւ դրսից։ «Փարոս 2»-ը կսահմանափակվի միայն մեր հիմնական աշխատողներով, այնպես որ աշխատուժի եւ աշխատանքների որոշակի համապատասխանություն, կարծում եմ, կապահովվի։

- Իսկ արտասահմանյան ֆիրմաների հետ համագործակցելու ծրագրեր չե՞ն նշմարվում։

- Հնարավորություններ, անշուշտ, քննարկվում են, բայց որոշակի պայմանավորվածություններ դեռ չկան։ Բանն այն է, որ մեր ապարատը կապված է բարձր տեխնոլոգիաների հետ, իսկ վերջիններս մեծ կապիտալ ներդրումներ են պահանջում։ Արտասահմանյան ֆիրմաներին կարող է հետաքրքրել մեր գիտական ներուժը, բայց այսօր խիստ դժվարացել են կապի խնդիրները, եւ բացի այդ, հանրապետությունում գործող հարկային կոշտ քաղաքականությունը հազիվ թե շահագրգռի արտասահմանյան մեր գործընկերներին ներդրումներ անել մեր համակարգում...

- Առաջացում ինստիտուտի նախկին համալիրի վերականգնման որեւէ հեռանկար տեսնո՞ւմ եք, թե՞ այն կշարունակի գոյատեւել որպես անջատ-անջատ գործող «զանազան պետությունների» մի համակցություն։

- Ցավոք, ոչ, քանի որ նախկին համալիրում իրականացվող խոշոր, միութենական նշանակության աշխատանքները պահանջում էին գործարանի եւ ինստիտուտների գործողությունների կոորդինացում եւ համակցում, իսկ այսօր կատարվում են հիմնականում տեղական նշանակության համեմատաբար փոքրածավալ աշխատանքներ, եւ դրանց կոորդինացման որեւէ խնդիր չի ծագում։ Այնպես որ, այդ առումով, նախկին համալիրի վերականգնման հեռանկար չեմ տեսնում...

ԱՐԱՅԻԿ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Հ. Գ. Սիրով կատարում եմ ինստիտուտի գլխավոր նախագծողի տեղակալ Խաչիկ Շառոյանի խնդրանքը. տեղեկացնել քաղաքի տարբեր ծայրերից հաճախ մեզ դիմող պատիկներին ու տատիկներին, իսկապես օգնության կարոտ մարդկանց, որ գալիս են մեզ մոտ... գրանցվելու, անձնագրերում կատարվելիք փոփոխությունների մասին հայտնելու նպատակով. Մերօրյան ինստիտուտը զբաղվում է ոչ թե տվյալների գրանցումով, [illegible] միայն վերամշակումով, իսկ գրանցումները կատար[illegible]ում են համա[illegible] [illegible] գործկոմներում կամ ՔԿԳ-ներում։

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Միջազգային

ՎՐԱՍՏԱՆ

Ջաբա Իոսելիանին՝ նախկին գողը, «մոջահեդը», արվեստագետը, գրողը, նախագահության թեկնածու

Վրաստանում սկսվեց նախագահական ընտրարշավը: Ինչպես հայտնեց «Ազատություն» ռադիոկայանի տեղական ծառայությունը՝ նախագահական տեղի առաջին պաշտոնական թեկնածուն դարձավ խորհրդային տարիների պաշտոնյա, «Մխեդրիոնի» ռազմականացված կազմավորումների առաջնորդ Ջաբա Իոսելիանին, որին որպես թեկնածու է առաջադրել «Ընտրություններ» կոչվող հասարակական կազմակերպությունը:

Իոսելիանին ապշեցուցիչ կյանքի ճանապարհ է անցել: Նա ծնվել է 1924 թ. եւ արդեն 16 տարեկանում դարձել է հանցագործ աշխարհի առաջնորդ, համամիութենական ճանաչում ունեցող «օրենքով գող»: Նա երկար տարիներ է անցկացրել բանտերում եւ ճամբարներում, դատապարտված է եղել թալանի եւ սպանության մասնակցության համար: 35 տարեկանում դուրս գալով կալանավայրից, Իոսելիանին ավարտել է միջնակարգ դպրոցը, ստացել բարձրագույն կրթություն, պաշտպանել է թեկնածուական եւ դոկտորական թեզեր, ստացել է արվեստագիտության դոկտորի աստիճան, դասավանդել է Թբիլիսիի բարձրագույն թատերական ուսումնարանում: Իոսելիանին մի քանի պիեսների հեղինակ է, որոնք բեմադրվել են Թբիլիսիի Մարջանիշվիլու անվան թատրոնում:

Այդ տարիներին Ջաբա Իոսելիանին ներքնապես բոլորովին չէր փոխվել եւ չէր զղջացել անցյալի համար: Նա ֆանտաստիկ հեղինակություն էր վայելում երիտասարդության որոշ մասի շրջանում եւ բարեկամություն էր անում վրացական մտավորականության նշանավոր ներկայացուցիչների հետ: Իոսելիանիի մասին շատ էին խոսում: Ասում էին, որ նրա խղճին ահավոր հանցագործություններ կան ծանրացած: Ասում էին նույնիսկ, որ նա ՊԱԿ-ի գործակալ է, որի միջոցով Անդրոպովը վերահսկում է Վրաստանի եւ Խորհրդային Միության հանցագործ աշխարհը: Վերջին հանգամանքով էլ փորձում էին բացատրել նրա հաջողությունները գիտության բնագավառում, ասելով, թե նրա բոլոր գիտական աշխատությունները ու թատերական պիեսները գրված են ՊԱԿ-ի աշխատասենյակներում:

Այսօր Ջաբա Իոսելիանին միայնակ է: Է. Շեւարդնաձեի դեմ կազմակերպված մահափորձից հետո ձերբակալվել են նրա բոլոր բարեկամները ու համախոհները: Անցյալում է մնացել նրա ոչնչով չսահմանափակված իշխանությունը:

«Ծեր մոջահեդը», ինչպես նրան անվանում են բարեկամները, պատրաստ է մահացու կռիվ տալ, այս անգամ Է. Շեւարդնաձեին: Ընտրություններում կրած պարտությունը համարժեք կլինի նրա քաղաքական, հնարավոր է նաեւ ֆիզիկական մահվանը: Իսկ Շեւարդնաձեի հետ մարտի ելքը կանխորոշված է: Իր կյանքի վերջին կռվում Ջաբան կպարտվի եւ կոչնչացվի, համարում է «Ազատություն» ռադիոկայանի թղթակից Գեորգի Կոբալաձեն: Բայց վախի զգացում չունեցող Իոսելիանին ոչ մի բանի առջեւ կանգ չի առնի: Նա մնացել է այնպիսին, ինչպիսին որ եղել է տասնվեց տարեկանում:

ԳՐԻԳՈՐ ԷՄԻՆ

ՊԵԿԻՆ

Հավասարության ապահովման դարի ծրագիրը

Սկիզբը էջ 1

Ռոստրումից ծափահարությունների տարափի տակ համաժողովի նախագահ Գերտրուդ Մոնգելլան ասաց. «Այժմ սկսվել է մի հեղափոխություն, հետ ճամփա չկա»: ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի օգնական Իսմեթ Քասսանին, որն ընթերցեց Ղալիի ուղերձը, ինքնիրայինը ասաց. «Հավասարությունը մի շարք երկրներում չի իրագործվում: Խտրականությունը ըստ սեռի դեռեւս տարածված է»: Գլխավոր քարտուղարն իր ափսոսանքն արտահայտեց, որ աճում է կանանց նկատմամբ բռնությունը եւ կանայք առավել քան երբեւէ շարունակում են կրել պատերազմի հետեւանքները:

Համաժողովի առջեւ ելույթ ունեցավ նաեւ Պակիստանի վարչապետ Բենազիր Բհուտոն, որը ասաց. «Ցավալի է, որ իսլամից առաջ տարածված աղջիկների ողջ-ողջ թաղումը շարունակվում է մի աշխարհում, որին համարում ենք ժամանակակից եւ քաղաքակիրթ»: Նրա կարծիքով, հավասարության պայքարը երկար ճանապարհ ունի: Բհուտոն քննադատեց նաեւ նրանց, որոնց կարծիքով իսլամը կնոջը երկրորդ մակարդակի վրա է դնում տղամարդուց հետո: Մեջբերումներ անելով Ղուրանից եւ Մուհամեդ մարգարեի ասույթներից, նա պնդեց, որ իսլամը երբեք կնոջը չի պարտադրել տանը մնալ, որովհետեւ իսլամը արգելում է անարդարությունը, մարդկանց, ազգերի ու կանանց անարդարությունը»:

Այն բանից հետո, երբ չինական ոստիկանությունը որոշակի միջոցառումներ կիրառեց համաժողովի մասնակից ոչ կառավարական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների նկատմամբ, հետեւելով նրանց տեղաշարժերին, համաժողովում բրիտանական պատվիրակության ղեկավարը Չինաստանին զգուշացրեց ՄԱԿ-ի գործերին միջամտելուց: Ոստիկանությունը արգելեց բացման հանդիսությունից ուշացած Ուինի Մանդելլային ու նրան ուղեկցողներին մտնել նիստերի դահլիճ:

ՄԱԳԱՏԷ-ն գործակցում է Իրանի հետ

Ըստ Իրանի ռադիոյի, Միջուկային էներգետիկայի միջազգային գործակալությունը հայտնեց, որ շարունակում է Իրանի հետ իր համագործակցությունը: Գործակալության գլխավոր քարտուղար Հանս Բլիքսը սեպտեմբերի 4-ին Վիեննայում նշեց, որ Իրանը գործակալության անդամներից է, եւ չնայած Ամերիկայի ճնշմանը, իրենք շարունակելու են Թեհրանի հետ տեխնիկական համագործակցությունը:

Գազատարի կառուցման Իրան-Թուրքմենիա պայմանագիր

Սեպտեմբերի 5-ին Իրանի նավթի նախարար Աղազադեն եւ Թուրքմենիայի նավթի նախարար Հալիմ Նիշանովը համաձայնագիր ստորագրեցին Թուրքմենիայում 140 կիլոմետրանոց գազատար կառուցելու մասին: Պայմանագրի համաձայն նախագիծը իրականացվելու է իրանական մասնագետների ղեկավարությամբ: Ստորագրվել են նաեւ նավթի տեղանքի հետազոտման, նավթանջատման եւ նավթափոխանակման համաձայնագրեր:

Ս. Գ.

ԱՆԿԱՐԱ

Իրավապաշտպանական նոր շարժում Թուրքիայում

Թուրքական հեռուստատեսության հաղորդման համաձայն, երկրում սկսվեց իրավապաշտպանական նոր շարժում: Այդ կապակցությամբ իրավապաշտպանական աշխատողների եւ հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ Անկարայում տեղի ունեցավ ընդլայնված նիստ, որին մասնակցում էին նախագահ Ս. Դեմիրելը, Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովի նախագահ Հ. Ջինդորուքը, վարչապետ Թ. Չիլլերը եւ Մայր հայրենիք կուսակցության նախագահ Մ. Յըլմազը: Բացման խոսքով հանդես եկավ վճռաբեկ դատարանի նախագահ Մյուֆիթ Ութքուն: Նա անդրադարձավ ժամանակակից, ժողովրդավարական պետության մեջ վճռաբեկ դատարանի կարեւորության, անկախ դատարանների գործունեության, արդարադատության համակարգում տեխնիկական սարքերի ներդրման, հասարակության հետ կապերի ամրապնդման, ազատական գաղափարների արմատավորման, մահմեդական արմատականության դեմ պայքարի անհրաժեշտությանը եւ մի շարք այլ հարցերի: Այնուհետեւ անդրադառնալով PKK-ի ահաբեկչական կազմակերպության գործունեությանը, Ութքուն ասաց. «PKK-ի ահաբեկչական գործունեությունը սկսվեց 1984 թվականին, որի նպատակն էր արտաքին ու ներքին թշնամիների աջակցությամբ խախտել ու մասնատել երկիրը: Առաջ քաշվեց այսպես կոչված քրդական հարցը: Բայց մեր ժողովուրդը պետության հետ միասին այդ ահաբեկչական կազմակերպությանը արժանի հակահարված է հասցնում»:

Այնուհետեւ ելույթ ունեցավ Թուրքիայի իրավաբանների ընկերության նախագահ Օնդեր Սավը: Նա անդրադարձավ իրավաբանների ու փաստաբանների ազատ գործունեության, անկախ դատարաններին լայն հնարավորություններ տալու, Սահմանադրության մեջ կատարված փոփոխությունների, ազատ մտածող իրավաբանների դեմ հետադիմական արմատական ուժերի կողմից հաճախակի կատարվող հարձակումներին արժանի հակահարված տալու անհրաժեշտության հարցերին:

Անդրադառնալով Թուրքիայում մարդու իրավունքների ոտնահարման վերաբերյալ արտասահմանում եւ մասնավորապես Եվրոպայում տարածված լուրերին, Օնդեր Սավը ասաց. «Արեւմուտքը եւ հատկապես Եվրոպայի մի շարք կազմակերպություններ մոռանալով Բոսնիա-Հերցեգովինայում իրագործվող ցեղասպանությունը, Բալկաններում մահմեդականների նկատմամբ շարունակվող ճնշումներն ու Չեչնիայում տեղի ունեցող ողբերգությունը, խոսում են Թուրքիայում մարդու իրավունքների ոտնահարման մասին: Բայց մենք մարդու իրավունքների պաշտպանման կեղծ քարոզիչներին խորհուրդ կտայինք Թուրքիայից կառչելու փոխարեն իրենց երկրներում հարգել մարդու իրավունքները: Մենք կրկին հայտարարում ենք, որ կանանց, երեխաներին ու մեծահասակներին սպանող ահաբեկչության դեմ մեր պայքարը կշարունակվի»:

Իրավապաշտպանական նոր շարժմա կապակցությամբ հրապարակվեց նախագահ Ս. Դեմիրելի ուղերձը: Իսկ «Ջում հուրիյեթ» օրաթերթը սեպտեմբերի 7-ի համարում անդրադառնալով խորհրդակցության աշխատանքներին, նշում է, որ վարչապետ Թ. Չիլլերը, արհամարհելով իրավաբանների ընկերության նախագահ Օնդեր Սավի ելույթը, լքել է դահլիճը:

ԳՐԻԳՈՐ ՇԱՐԲՅԱՆ

«Մոսավաթը» պաշտպանում է մերժված կուսակցություններին

ԲԱՔՈՒ, 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԹՈՒՐԱՆ ՍՆԱՐՔ: «Մուսավաթ» կուսակցությունը հայտարարություն է ընդունել խորհրդարանային ընտրություններին մասնակցելուց մի շարք քաղաքական կուսակցությունների զրկման առնչությամբ: Հայտարարության [illegible] ասվում է, որ արդ[illegible] արդարադատության նախարարությունը կուսակցություններին գրանցում է վերեւից տրված հրահանգով: «Մայր Հայրենիք», «Ժողովրդական ազատություն», «Ադրբեջանի ժողովրդավարական» կուսակցությունների գրանցման մերժումը բացատրվում է լոկ ընդդիմությանը դրանց պատկանելությամբ: «Ժողովրդավարական ու[illegible] դիրքերը թուլացնելու [illegible] իշխանություններ [illegible] են ստեղծում իրենց հաղթանակի համար», ասվում է հայտարարության մեջ: Բողոքելով հիշյալ քաղաքական կուսակցությունների գրանցման մերժման դեմ, «Մուսավաթը» իշխանություններից պահանջում է հետեւել ժողովրդավարական սկզբունքներին եւ հանրապետության օրենքներին:

ԲԵԼԳԻԱ

ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղար Վիլլի Կլաասը կհարցաքննվի

Չորեքշաբթի օրը բելգիական հեռուստատեսությունը հաղորդեց, որ երկրի իրավապահ մարմինների կողմից ավարտված է իտալական «Ագուստա» ֆիրմայի հետ կնքված գործարքի հետաքննությունը: Հիշեցնենք, որ 1988 թ. բելգիական կառավարությունը որոշում ընդունեց վերազինել երկրի ռազմաօդային ուժերը նոր ուղղաթիռներով: Բելգիայի ռազմաօդային ուժերի գլխավոր շտաբի պետը առաջարկեց կառավարությանը ձեռք բերել ֆրանսիական արտադրության A-350 մակնիշի ուղղաթիռներ, որոնք ի տարբերություն մյուսների ավելի էժան էին եւ տակտիկատեխնիկական տվյալներով գերազանցում էին նրանց: Սակայն կառավարության կազմի մեջ մտնող սոցիալիստական կուսակցության ներկայացուցիչներ Վիլլի Կլաասին, որն այն ժամանակ զբաղեցնում էր Բելգիայի էկոնոմիկայի նախարարի պաշտոնը, եւ պաշտպանության նախարարին հաջողվեց համոզել կառավարության մյուս անդամներին նախապատվությունը տալ իտալական «Ագուստա» ֆիրմայի A-109 մակնիշի ուղղաթիռներին: Կնքվեց 2 մլրդ ֆրանսիական ֆրանկ արժողությամբ գործարք: Սակայն, ինչպես հիմա է պարզվում, այդ գործարքի դիմաց իտալական ֆիրման ի նշան «շնորհակալության» Սոցիալիստական կուսակցության դրամարկղն է մուծել 9 մլն ֆրանսիական ֆրանկ, որը նպաստել է 1988 թ. ընտրություններում սոցիալիստների հաղթանակին:

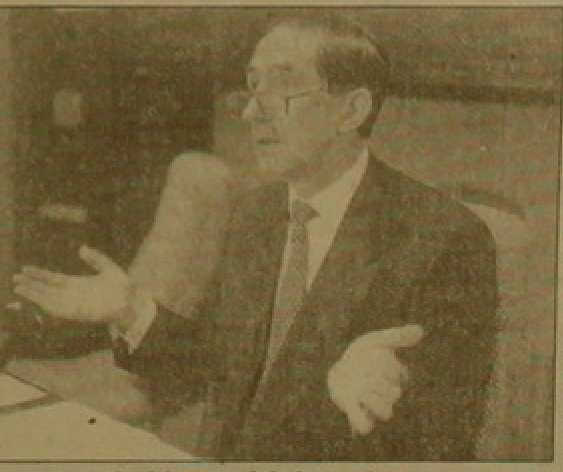

Բելգիական իրավապահ մարմինների կողմից կատարված է հսկայական աշխատանք պարզելու այդ գործարքի հետ առնչություն ունեցող ամեն մի անձի մասնակցությունը: Գաղտնի փաստաթղթերի փաթեթը, որը հանձնվել էր խորհրդարանին, կառավարության այդ նպատակով ստեղծված պատգամավորական հանձնաժողովի կողմից: Բելգիայի վճռաբեկ դատարանի հայտարարության մեջ նշվում է, որ փաստաթղթերը քննչական բնույթ են կրում, ճանի որ քննությունը վերահիշյալ գործով շարունակվում է: Համաձայն դատարանի որոշման, կհարցաքննվեն նոր անձինք, այդ թվում նաեւ ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղար Վիլլի Կլաասը:

ԳԱԳԻԿ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

ԻՐԱՆ

«Մետաքսի ճանապարհին» նվիրված միջազգային գիտաժողով Սպահանում

Սեպտեմբերի 4-ին Իրանի Սպահան քաղաքում աշխատանքներն սկսեց «Մետաքսի ճանապարհ» մայրուղում Իրանի մշակույթի դերը» թեմայով միջազգային գիտաժողովը:

«Մետաքսի ճանապարհը» [illegible] [illegible] Չինաստանի ու Եվրոպայի հետ կապող առեւտրական մայրուղին անվանումն էր, որը գործում էր մ.թ.ա. 2-րդ դարից մինչեւ 16-րդ դարը: Այդ ճանապարհով փոխադրվող հիմնական ապրանքը չինական մետաքսն էր: «Մետաքսի ճանապարհը» սկսվում էր կենտրոնական Չինաստանից, մի հատվածն Իրանի հյուսիսային շրջաններից ձգվում էր Արաբի ծովից Ջուղայի գետանցով դեպի [illegible] եւ Արտաշատ, այնտեղից էլ Սեւ ծովի նավահանգիստները: 5-6-րդ դարերին մայրուղու զգալի մասը [illegible] պարսկական [illegible] պատականների ձեռքում էր: «Մետաքսի ճանապարհը» մեծ չափով նպաստեց Ասիայի եւ Եվրոպայի ժողովուրդների տնտեսական եւ մշակութային կապերի զարգացմանը:

Իրանի ռադիոյի համաձայն, միջազգային սեմինարին մասնակցում են Իրանի, Չինաստանի, Հնդկաստանի, Ուզբեկստանի, Տաջիկստանի, Ֆրանսիայի, Գերմանիայի, Անգլիայի, Պակիստանի եւ Թուրքիայի մի շարք գիտնականներ:

Գիտաժողովի նպատակն է «Մետաքսի ճանապարհ» մայրուղու հա[illegible] երկրների միջեւ մշակութային, տնտեսական համագործակցության զարգացման եւ մշակութային ժառանգության պահպանման առնչվող հարցեր քննարկել: Սեմինարի առաջին նիստում ողջույնի խոսքով ելույթ ունեցավ Իրանի արտգործնախարար Վելայաթին: ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի համաշխարհային մշակույթի տարածման տասնամյա ծրագրերից մեկը «Մետաքսի ճանապարհի» ժողովուրդների պատմամշակութային արժեքների ուսումնասիրությունն է:

Ս. Գ.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

«Գրողների միության հիմնական խնդիրը ստեղծագործականը պիտի լինի։ Վերջին տարիներին ՀԳՄ-ն բավական հեռացել է իր աշխատանքից։ 87-ից հետո պլենում չի եղել, եւ այս համարը զուտ ստեղծագործական բնույթ է կրելու։ Իսկ տարեկան հաշվետու ժողով կգումարենք հոկտեմբերի կեսերին», երեկ Հայաստանի գրողների միության պլենումը բացելով ասաց ՀԳՄ նախագահ Ռազմիկ Դավոյանը։ Կա՞ Հայաստանում գրական ստեղծագործական պրոցես, ո՞ւր է տանում անկում, թե վերելք. ժամեր տեւած պլենումը կարողացավ պատասխան գտնել, թե ոչ, կոպարզվի հետագայում։ Իսկ նախագահի ելույթում հնչած միտքը, թե «վերջին տարիների գրականությունը լայն զանգվածներն է Ռազմիկ Դավոյանի «զուտ ստեղծագործական խնդիրը օրվա նյութ դարձնել» կարգախոսից չշեղվեց։ «Այսօրվա երիտասարդությունը ստեղծագործում է անօդ տարածության մեջ։ Մեր հեղինակները ձեւի նկատմամբ բացահայտ արհամարհանք ունեն։ Գրականությունը մեզ համար խարակտերներ պիտի ստեղծի, չենք տեսնում։ Դավիթ Մուրադյանի գրքում սյուժետ չկա։ Գուրգեն Խանջյանը ռեբուսներ է ստեղծում։ Գարուն Աղաջանյանն ինչ է ուզում ընթերցողից, պարզ չէ։ Բոլորս Կաֆկա ենք դառել։ Այս a`la «մոդեռն» գրականությունը մեզ ու կտանի։ Անփույթ վերաբերմունք կա լեզվի նկատմամբ։ Ֆրազի կուլտուրա չկա։ Ալեքսանդր Թոփչյանի գրականությունն ի՞նչ է՝ էրոտիկ է, էրոտիկ չէ, մարդիկ մկզում են իրար վրա։ Ընտացա ելույթներում պահպանվի «ռեգլամենտը» (գրավոր ելույթներն ընդգծվում էին իրենց անվերջանալիությամբ)։ «Ավանդույթը խախտենք, չսպանենք մեր ժամանակը», առաջարկեց բանաստեղծ Արմեն Դավթյանը։ Լեւոն Հախվերդյանի ասածը մեզ դուր եկավ, թե չէ, ուրիշ խնդիր է, բայց մարդն ըստ էության մոտեցավ ստեղծագործական խնդիրներին։ Ու՞ր սյուժե չկա, կերպար չկա, գիտենք։ Ո՞վ ասաց՝ պիտի լինի։ Գրականությունը խոսք է»։ Ռաֆայել Նահապետյանը Լեւոն Հախվերդյանի՝ գրականությունը կանոնների մեջ զսպելու կոչին բավական լավված պատասխանեց, թե դրա կարիքն իրենք չունեն։ «Իսկական գրողները գրում են։ Կարո՞ղ ես հավասար հավասարի խրատներով մեզ ընդունել, ընդունենք։ Չէ՝ չէ։

Երեկ տեղի ունեցավ ՀԳՄ երկար սպասված պլենումը

«Նախապատրաստական փուլ»

Ուղեկեց նախագահ Ռազմիկ Դավոյանը

անհարդ են», լրացվեց հետագա ելույթներով։ Ռաֆայել Նահապետյանի բնորոշմամբ «ոլնդացած» գրողներից շատերը նույնիսկ վերջին 10 տարվա գրականությունը, պարզվեց, ծանոթ չեն (տարբեր պատճառաբանություններ հնչեցին). այդ իսկ պատճառով երեկվա պլենումում ելույթ ունեցողներից շատերի նյութը ոչ թե 10 տարում ի հայտ եկած տարբեր հոսանքների, ուղղությունների, այլ «Գիրք ճանապարհի», «Եղիցի լույս», «Այրվող այգեստանների» դժվար ճակատագրի մասին էր։ Վազգեն Մնացականյանն առաջարկեց Գուրգեն Մահարու հետմահու կյանքը փրկել, նրան մրցանակ տալ, ու Գրողների միության պատիվը բարձր մնա։ Սերո Խանզադյանը զովեց մի օր առաջ կարդացած Սասուն Գրիգորյանի բանաստեղծական շարքը, Միսաք Հովհաննիսյանի գիրքը։ Խանզադյանի «Երբեմն լսում են ճչոծ ոռնոցներ մեր գրականության դեմ» արտահայտությանը հաջորդեց «Հայ գրականության մահը» նրա իսկ «խնկարկված հողված» բնորոշմամբ Հրաչյա Մաթեւոսյանի «Անոր նման» խոսք ընտրելին ղահլիճում շատերը միացան։ «Գոնե ի՞նչն է մնում», ավելի շուտ արդեն պատասխան հարցրեց Վարդգեսը։ Այնուհետեւ, շարունակեց, թե հույս է նոր սերնդով («Այսօր Զավենը կա, Բակունց կա, Մահարի կա»), բայց այդ սերնդի անուններն ընկղմվեցին Սերո Խանզադյանի «Ղարաբաղի հարցը տարածքային չէ» ու սրա նման ազգային զորայ խնդիրների ծովում ու չհնչեցին։ Դրամատուրգ Դավիթ Գասպարյանն անցած տասնամյակը որակեց իբրեւ «անցյալ եւ դատմություն»։ Եւ որպես կյանքի խոսքը խոսում նշվեց, թե «այս տասնամյակում պարզ դարձավ ով է գրական դասալիքը, ով գրական չարչին, ով ճշմարիտ գրողը», խոսվեց ավագ գրողների կողմից միջակություններին գրականության Աքիլլեսի արաներին լավագույնս ներկայացնելու մասին, բայց դարձյալ անանուն ու անհասցե։ «Դասախոսությո՞ւն եմ կարդում», հիշեց մի [illegible] բեկումից։ Իսկ երիտասարդ [illegible] ներից շատերը «Հայ գրականությունը պիտի ազատագրվի օտար գրականությունների կրկնօրինակումներից», «պիտի վերականգնի նախկին կարողը» եւ այլն պատճառով ուրախ առ լույսը հարեւանը հարեւանի հետ խոսակցություններից, դահլիճում այդպես ոչ մեկին չէին հուզում։ Ու չնայած հաջորդ ելույթ ունեցողին, մինչեւ պլենումի վերջին րոպեն (նաեւ բացմանը չլինելով) շատ հիշեցին, այնուամենայնիվ, արվեստաբան Լեւոն Հախվերդյանի խոսքն Անահիտ Սահինյան, «Գարունում» էդ ի՞նչ ես տպում»։ «Պարտադի՞ր է, որ բոլորը հասկանան գրողին», Աննա Պետրոսյանը դիմեց հարեւան Ազատ Եղիազարյանին։ «Այ մարդ, որ չես հասկանում, ոչինչ չի նշանակում», ձայն հետեւից։ «Էսօր ամեն ինչ կանոնի՞կ է, բա ո՞նց պիտի գրվի», Մարգո Ղուկասյանը պաշտպանեց «Գարուն» ամսագիրը, «Մեր գրողները խառնաշփոթը տեսնելով կկարողանա՞ն գրել ուղիղ նախադասություններ»։ «Կյանքը խառնաշփոթ է, գրականությո՞ւնն էլ լինի», Գեւորգ Դեւրիկյանը տեղից։ «Գարունի» գրական ընտանիքը անչափ նվազել է», Մարգո Ղուկասյան։ «Էլ ընտանի՞ք է մնացել», Գեւորգ Դեւրիկյան։ «Էլ մինիստրացու չկա՞ն»։ Միլվա Կապուտիկյանի հարցն անպատասխան մնաց։ Եղիազարյանը փորձեց հիշեցնել պլենումի հետագա անհանգստացնող ճակատագրի մասին։ «Չնայած հոնորարը չի հասնում մեքենագրելու ծախսը, բայց այսօր գրականություն է ստեղծվում, որն եվրոպական բնույթի է»։ Նրա ասելով, Գուրգեն Խանջյանի գրականությունը կրում է ֆրանսիական էքզիստենցիալիզմի ազդեցությունը, եւ արդարացված է, որովհետեւ ժամանակին մեզանում արձագանք չի գտել։ «Հիպերռեալիզմ» անունով էլ է եղել, բայց գոյություն էլ կա, ու բոլորարերի ամեն [illegible] է», եզրափակեց պլենումի առաջին բաժնի [illegible] Եղիազարյանը։

Ընդմիջումից հետո Զորայր Խալափյանը ոչ անտարբեր հայտարարեց, որ Հայ գրողների միության անդամներն ընդգծված կերպով արհամարհում են պլենումի աշխատանքը, նարդի են խաղում։ «Էստեղ նարդու ծայն լսվու՞մ է»։ Արամայիս Պապոյանը, որ ցանկացածի ելույթ «այս»-ով էր կնքում, շատերից «այո» ասել։ Այնուհետեւ զգուշացվեց, որ ենանք արդեն կայացել ենք»։ Գրանտ Պետրոս Դեմիրճյանն էլ, չշեղվելով նախորդ երկուսի հակիճ ըստ էության խոսքից, հիշեցրեց, որ պլենումը պետք է խոսեր գրական կողմնորոշումների մասին, ոչ թե գրավեր այս գիրքը լավն է, մյուսը՝ վատը ոճավորումներով։ «Պիտի մեր գրական մամուլը պահպանելու, ապա ուժեղացնելու մասին մտածենք»։ Այնուհետեւ կոնկրետ առաջարկ. «Հրաժարվենք գրական ֆոնդից տրվող 1000 դրամից եւ «Գրական թերթի» կյանքը երկարացնենք. առանց գրական մամուլի գրական մրցույթներ չկա»։ Բանաստեղծուհի Մարինե Պետրոսյանն անհասկանալի փիլիսոփայությամբ սկսեց ելույթը «Ինչ որ դուք անում եք, պահվոր ա», իսկ թե ի՞նչն էր «պահվոր», շարունակության մեջ էլ պարզ չդարձավ։ «Լեւոն Հախվերդյանը սյուժեի հանդեպ իր սերը մասին է խոսում։ Գրականությունը, գիտենք, ամեն բան է, իսկ ինչ որ դուք անում եք, ինքնապաշտպանություն է»։ Էլի մեղադրանք առանց անուն, առանց հասցե («Ում մասին, որ խոսում եմ, կգա»)։ Հրաչյա Մաթեւոսյանը ի բխխ այլ նյութերի, հիշեցրեց, որ «տնտեսությունից զերագանցելի մեր փարչապետը Հայաստանը զերազանցապես տանում է կործանման»։ Սուրեն Մուրադյանը մանկական գրականության խնդիրները կառավարության ուշադրության խնդիր համարեց, Հրաչյա Բեյլերյանը պլենումը ծիծաղաշարժ անվանեց ստեղծված վակուումի պատճառով։ Իսկ Մուշեղ Բաղդասարյանը ներկայացրեց, որ Ղարաբաղում այսօր ավելի ակտիվ հոգեւոր խռովք կա, քան Հայաստանում։

ՀԳՄ երկար սպասված պլենումը պատասխանե՞ց իր առջեւ դրված հարցերին, լրագրողի մեկնաբանության խնդիր չէ։ Բավարարվենք եզրափակիչ երկու կարծիք մեջբերելով. «Պլենումի ամբողջ ընթացքից գոհ չեմ», ավարտին մեր հարցին պատասխանեց Ռազմիկ Դավոյանը, գեներալներից պահանջվում էր գրական կյանքի համայնապատկերը գծել, որը չարվեց։ Մարգո Երկու տեսակ կա, արձագանքող եւ արձագանք հարուցող։ Գրողները, որ վերջին տասը [illegible] այսօր այդ [illegible] Հովհաննես [illegible] Դավիթ Մուրադյանն էլ պլենումի աշխատանքներից դժգոհ ասաց, թե «խոսել գրականության մասին, կնշանակի խոսել ազգի զարգացման ու դիմերի մասին։ Իսկ մենք, պարզվեց, հեռու ենք փարձվել այդպիսի խոսակցությունից։ Պլենումը երկրորդ փորձ արեց, բայց մամուլը շարունակի այդ խոսակցությունը»։

ԱՆԱՀԻՏ ՏՈՒՌԱՆՓՅԱՆ

ԿԱՊԵՐ

Հայ-ֆրանսիական միջազգային գիտաժողովն այսօր

Սեպտեմբերի 8-ին, ժամը 11-ին աշխատանքը կսկսի հայ-ֆրանսիական պատմամշակութային առնչություններին նվիրված երկրորդ միջազգային գիտաժողովը, որը կազմակերպել է «Հայաստան-Ֆրանսիա» ընկերությունը։ Առաջին նիստը կկայանա ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի նախագահության կլոր դահլիճում։ Գիտաժողովն աշխատանքը կշարունակի վաղը՝ սեպտեմբերի 9-ին, ժամը 10-ին՝ Արտասահմանյան երկրների հետ մշակութային կապերի վարչության շենքում։ Գիտաժողովին մասնակցելու են հայրենի մի խումբ բանասերներ, արվեստաբաններ, պատմաբաններ եւ երկու հյուր Ֆրանսիայից՝ Հայաստանի ազգային ակադեմիայի արտասահմանյան անդամ, պրոֆեսոր Ժան Պիեռ Մահեն՝ Փարիզի Սորբոնի համալսարանից եւ Վալանսի համալսարանի պրոֆեսոր Անրի Սիրանյանը։ Մուտքն ազատ է։ Ռ. Ա.

ՀՅՈՒՐԱԽԱՂԵՐ

Ֆիլհարմոնիկը կմեկնի Կիպրոս, Իրան եւ Ֆրանսիա

ԵՐԵՎԱՆ, 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՄՆԱՐՔ։ Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբն իր նոր համերգաշրջանը կնշանավորի միանգամից երեք հյուրախաղերով, հայտնեց Արամ Խաչատրյան երաժշտական կենտրոնի տնօրենի օգնական Ալեքսիս Բերբերյանը։

Սեպտեմբերի 9-ին խումբը կմեկնի Կիպրոս, որտեղ այդ երկրի մշակույթի նախարարության հրավերով կմասնակցի մինչեւ սեպտեմբերի 15-ը շարունակվող միջազգային փառատոնին։ Նվագախմբի կազմում հանդես կգան Չայկովսկու անվան մրցույթի դափնեկիր, ջութակահարուհի Անաստասիա Չեբոտարյովան եւ Վան Կլիբերնի անվան մրցույթի դափնեկիր, դաշնակահար Արմեն Բաբախանյանը։

Իրանի տնտեսության եւ մշակույթի նախարարությունների հրավերով, սեպտեմբերի 24-ից մինչեւ հոկտեմբերի 4-ը նվագախումբը նույն կազմով մի քանի համերգ կտա Թեհրանում։ Իսկ նոյեմբերին նախատեսվում է հյուրախաղային ուղեւորություն Ֆրանսիա։

Հյուրախաղերի միջեւ ընկած ժամանակամիջոցներում նվագախումբը ելույթ կունենա նաեւ երեւանցի ունկնդիրների առջեւ. դա տեղի կունենա սեպտեմբերի 17-ին եւ հոկտեմբերին Իրանից վերադառնալուց հետո։

ԹԱՏԵՐԱՇՐՋԱՆ

Երաժշտական կոմեդիայի թատրոնը բացում է վարագույրը

ԵՐԵՎԱՆ, 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ։ Սեպտեմբերի 8-ին 53-րդ թատերաշրջանը կբացի Երեւանի Հակոբ Պարոնյան երաժշտական կոմեդիայի պետական թատրոնը։ Ըստ ավանդույթի, կցուցադրվի նոր ներկայացում՝ Կարլո Գոլդոնիի «Հյուրանոցի տիրուհին» պիեսը, որը ներկայացվել է աշխարհի բազմաթիվ բեմերի վրա։ Հեղինակն է այդ ներկայացման պատմությունը։ Բեմադրությունն սկսել էր տաղանդավոր բեմադրիչ Նորայր Սարգսյանը, բայց նա վաղ հեռացավ կյանքից եւ իր գործը շարունակեց դուստրը՝ Անուշ Սարգսյանը։ Գլխավոր դերերը կատարում են Մարիամ Ղազարյանը եւ Զավեն Աբրահամյանը։

Թատրոնի տնօրեն եւ գեղարվեստական ղեկավար, արվեստի վաստակավոր գործիչ, Հայաստանի պետական մրցանակի դափնեկիր Երվանդ Ղազանչյանը հայտնեց, որ հաջորդ պրեմիերան Հակոբ Պարոնյանի «Շողոքորթը» պիեսն է։ Այդ մյուզիքլի երաժշտությունը գրել է կոմպոզիտոր Ստեփան Լուսիկյանը, բեմադրությունն իրականացրել է Ստեփան Ղազարյանը։ Գլխավոր դերակատարներն են՝ հանրապետության ժողովրդական արտիստներ Մելինե Համամջյանը եւ Մ. Կարագյոզյանը։ Ավելի ուշ տեղի կունենա եւս մեկ պրեմիերա. հանդիսականները կդիտեն Ժիրայր Անանյանի «Շղթա» պիեսը։ Նրանց սպասում է հաճելի անակնկալ՝ գլխավոր դերը կկատարի հանրահայտ Կարո Խաչվանքյանը։ Ներկայացմանը մասնակցում են նաեւ հանրապետության ժողովրդական արտիստներ Ալեքսանա Գրիգորյանը, Ստեփան Հարությունյանը եւ թատրոնի ուրիշ «աստղեր»։

ԱՆԾՈՒԽՊԱՐԾ

Մարգրես Միտչելի տունը վերանորոգվում է

Ակարլես Օհարայի կյանքը՝ շարունակվում

«Ինտերներցիոնալ Հերալդ Տրիբյուն» թերթում Ատլանտայից ղրկւած գործակալության հաղորդում է, որ գերմանական հայտնի «Դայմլեր Բենց ԱԳ» ավտոմոբիլային ընկերությունը հանդես է եկել նվիրատվական նախաձեռնությամբ, համաձայն որի 5 միլիոն դոլարով գնվելու եւ վերանորոգվելու է ընդամենը մեկ գրքով համաշխարհային հռչակի արժանացած «Քամուց քշվածները» հայտնի գրքի հեղինակ Մարգրես Միտչելի առանձնատունը։ Ակնկալվում է, որ վերանորոգման աշխատանքները կավարտվեն մինչեւ հաջորդ տարվա ամառը Ատլանտայում ամառային խաղերի շրջանակներում կազմակերպված մշակութային օլիմպիադայի բացումը։

Մինչ այդ գրքի հերոսուհու՝ Սկարլես Օհարայի խոսքերը «վաղը մեկ ուրիշ օր կբացվի», [illegible] իրականություն են դառնում եւ հույս կա, որ նրա կյանքի ոդիսականը կշարունակվի։ 1991-ին Ալեքսանդրա Ռիփլիի հեղինակած «[illegible]» «Սկարլես» գիրքը, որից արդեն 2,5 միլիոն օրինակ վաճառվել է եւ որի հիման վրա հեռուստատեսային ֆիլմ է նկարահանվել, կարծես թե այնքան էլ մեծ ժողովրդականություն չի վայելում գրականագետների եւ ընթերցողների շրջանում, եւ պատճառը կարելի է փնտրել սկզբնական վեպի իրավարժությունների վայրը ԱՄՆ-ի հարավից Իռլանդիա տեղափոխելու մեջ։

«Քամուց քշվածները» վեպի ժողովրդականությունը պաշտած մի կարդակի վրա պահելու նպատակով է հավանաբար, որ սուրբ Մարտինի անվան հրատարակչությունը 4,5 միլիոն դոլար է վճարել Միտչելի կալվածքի ներկայացուցիչներին նրանցից գրքի շարունակության իրավունքները գնելու համար։ Արդեն իսկ համաձայնություն է կնքվել գրող Էմմա Տեննանտի հետ, որը խոստացել է Սկարլես Օհարային եւ Ռեթ Բատլերին «վերադարձնել հարավ՝ իրենց հայրենիքը»։ Նոր գրքի համար, որը փաստորեն երկրորդ շարունակությունն է, թեեւ մինչ Մարգրես Միտչելի հայտնի վեպի, առայժմ վերնագիր չի որոշված։ Տ. Օ.

Սեպտեմբերի 10-ին, ժամը 17:00-ին Կամերային երաժշտության տանը տեղի կունենա ջազային երաժշտության համերգ ֆրանսիական ջազ-խմբի [illegible] մասնակցությամբ (ղեկավար [illegible]՝ Պոլ Չամիչյան, Փարիզ)։

Կազմակերպիչներ՝ ՀՀ մշակույթի նախարարություն եւ Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպանատուն։

digitised by A.R.A.R.@

Մարզական

Սկոպյե հասնելուց եւ քաղաքի կենտրոնում գտնվող «Տուրիստ» հյուրանոցում տեղավորվելուց գրեթե կես ժամ հետո երկու թիմերի մարզիչների եւ ավագների մասնակցությամբ մամուլի կոնֆերանս կազմակերպվեց: Գլխավոր տպավորությունն այն էր, որ մարզիչները փորձեցին իրար վախեցնել: Սամվել Դարբինյանը նշեց. «Եվրոպայի առաջնությունում հաղթանակ տանելու մեր միակ հնարավորությունը մնացել է Մակեդոնիայի հետ խաղը, քանի որ մնացած երկու տուրերում մրցելու ենք Բելգիայի եւ Դանիայի հավաքականների հետ»: Նման համարձակ հայտարարությունը զարմանք առաջացրեց ըստերի մոտ: Իր հերթին Մակեդոնիայի հավաքականի մարզիչ Անդոն Դոնչեւսկին ասաց, որ իրենք անդրայման մեջ է ուսանց վերցնելն երեւանյան խաղի փոխարեն: Երեւում է, ոչ-ոքին երեւանում իրենց համար պարտություն էր: Մակեդոնիայի հավաքականի ավագ Լյուբչո Մարկովսկին նշելով, որ Հայաստանի հավաքականը լավ թիմ է, նույնպես ասաց, թե հաղթանակը իրենց կողմն է լի-

Խաղից առաջ իմացանք, որ երեւանյան հանդիպման համեմատ Մակեդոնիայի հավաքականում լուրջ փոփոխություններ կլինեն: Համենայն դեպս, հայտարարված 16 ֆուտբոլիստներից 7-ը նոր անուններ էին: Առանց հանդիսականների առաջին խաղում Մակեդոնիայի հավաքականը սեփական հարկի տակ 0-5 հաշվով զիջել էր Բելգիայի հավաքականին: Դա մեծ կասկածներ էր առաջացրել, եւ ըստ Մակեդոնիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի փոխնախագահ Բենդեւսկու, հիմնական կասկածն ընկնում էր 35-ամյա Չեդոմիր Յանեւսկու վրա, որը վերջին տարիներին խաղում էր Բելգիայի «Շարլռուա» թիմում: Մակեդոնիայի հավաքականի ղեկավարությունը որոշել էր կտրուկ թարմացնել թիմի կազմը: Բացի այդ, բացակայում էին հավաքականի երկու առաջատար խաղացողներ Պանչեւը, որը Իտալիայի «Ինտերից» տեղափոխվել է Դյուսելդորֆի «Ֆորտունա», եւ Թուրքիայում հանդես եկող Նայդովսկին, որը երկու դեղին քարտ ուներ: Այնուամենայնիվ, Սկոպյեում խաղապես դուրս եկած Մակեդոնիայի հավաքականի ֆուտբոլիստներից յոթը հանդես էին եկել Երեւանում: Զգալի փոփոխություն կար նաեւ Հայաստանի հավաքակա-

պահեր եյան մեր դարպասի մոտ: Աստիճանաբար նախաձեռնությունն անցավ Հայաստանի հավաքականի կողմը: 25-րդ րոպեին Մակեդոնիայի հավաքականի տուգանա-

Արմեն Շահգելդյանը մեկ ակնթարթ հետո կգրավի մրցակցի դարպասը

յին հրապարակում նշանակվեց ազատ հարված: Սարգիս Հովհաննիսյանի ուժեղ հարվածից հետո գնդակը ետ մղվեց: Խառնաշփոթ իրավիճակում այն հայտնվեց Լեւոն

էին, սակայն դաշտի տերերի դարպասի մոտ լարվածությունը չէր մարում: Այնուամենայնիվ, առաջին գնդակն անսպասելիորեն հայտնվեց Հայաստանի հավաքականի դարպասում: 56-րդ րոպեին Միցեւսկին աջ եզրից լայնակի փոխանցումով գնդակը փորձեց ուղարկել տուգանային հրապարակ: Այն, դիպչելով Սարգիս Հովհաննիսյանին, ընդհատ ուղղությունը եւ հայտնվեց դարպասում: Դրանից հետո խաղի պատկերը կտրուկ փոխվեց: Մեր ֆուտբոլիստներն ավելի մեծ ուժերով նետվեցին առաջ, եւ գրեթե նույնությամբ կրկնվեց երեւանյան խաղի սցենարը. Արմեն Շահգելդյանի փոխանցումով 61-րդ րոպեին Ռազմիկ Գրիգորյանը ընտական հարվածով, այն էլ ձախ ոտքով, հավասարեցրեց հաշիվը: 78-րդ րոպեին փայլուն խաղաց Համլետ Մխիթարյանը, որը կենտրոնից երկար ուղերթով, իրար հետեւից շրջանցեց մի քանի պաշտպանների եւ նուրբ փոխանցումով գնդակը հասցեագրեց ձախ կողմից տուգանային հրապարակ ներխուժող եւ հսկողությունից դուրս մնացած Արմեն Շահգելդյանին: Վերջինս սառնասրտորեն ու մեծ վարպետությամբ գնդակն իրեն ընդառաջ դուրս եկած դարպասապահի կողքով ուղարկեց

Անդոն Դոնչեւսկի. «Հայաստանի թիմը հետագայում ավելի ուժեղ կխաղա»

Հայաստանի հավաքականի առաջին հաղթանակը

նելու: Այսպես, պրոֆեսիոնալ բռնցքամարտին հատուկ նախամեկնարկային կոնֆերանսում իրար դեմ հոգեբանական գրոհ ձեռնարկելուց հետո պարզ դարձավ, որ խոսք թիմերը որոշ լիցքը չունեն եւ պետք է ձգտեն միայն հաղթանակի: Խաղի օրը, առավոտյան ժամը 10-ին ՈՒԵՖԱ-ի ներկայացուցիչ Պինտո Օմղալը, որը ՈՒԵՖԱ-ում երրորդ դեմքն է եւ վերջերս Լեոնարդ Յոհանսոնի գլխավորած պատվիրակության հետ ժամանել էր Երեւան, խորհրդակցություն անցկացրեց Սկոպյեի քաղաքային մարզադաշտում, որին ներկա էր նաեւ տոմսերի ներկա... Փորձառու մասնագետը հաշվի էր առել ամեն մի մանրունք: Կիպրոսի հավաքականի հետ խաղի ժամանակ տեղի ունեցած միջադեպը զգաստացրել էր ոչ միայն հերթական խաղի կազմակերպիչներին, այլեւ ՈՒԵՖԱ-ի ներկայացուցչին: Բոլորը վախենում էին միտումնավոր սադրանքից: Ըստ տեղացիների, ներքին լարվածությունն այստեղ շատ մեծ է: Մակեդոնիայի բնակչության զգալի մասը ալբանացիներ են, իսկ 22-30 տոկոսը մուսուլմաններ: Սկոպյեում ապրում են շուրջ 100 հազար, որոնցից վիրավորված, պրոֆեսոր Մասիս Բոլլյանը Անդոն Դոնչեւսկու մտերիմ ընկերն է:

Տեղեկացնենք, որ Մակեդոնիա-Կիպրոս խաղի ժամանակ ֆուտբոլասերներից մեկը հրթիռանետ էր բաց թողել, որը պատահականորեն ընկել էր Կիպրոսի ներկայացուցիչներից մեկի վրա եւ այրել ականջը: ՈՒԵՖԱ-ն Մակեդոնիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիային ոչ միայն տուգանել է 1 500 հազար գերմանական մարկով, այլեւ արգելել հավաքականին սեփական հարկի տակ հերթական երկու հանդիպումներն անցկացնել հանդիսականների ներկայությամբ: Մակեդոնիայի նորաստեղծ ֆուտբոլի ֆեդերացիան խիստ ծանր վիճակում է կրել, քանի որ զրկվել էր նաեւ հեռուստատեսային գովազդից եւ գովազդների եկամուտներից: Անհանգստացած էին նաեւ տեղի օրինապահ մարմինները: Սկոպյեի ոստիկանության պետը նշեց, որ անվտանգությունն ապահովելու համար մարզադաշտի շուրջը 5 շերտ հսկողություն է լինելու, որոնցից չորսը քաղաքացիական հագուստով:

Մակեդոնիա-Հայաստան՝ 1-2 (0-0)

Սկոպյե, քաղաքային մարզադաշտ, 6 սեպտեմբեր: Խաղն անցավ առանց հանդիսականների: Մրցավարներ՝ Պերեյրա Նետո, Ֆրանկո Ֆոնսեկա, Մասոս Ֆերեյրա (բոլորն էլ Պորտուգալիայից): ՈՒԵՖԱ-ի ներկայացուցիչ՝ Պինտո Օմղալ:

Հայաստան - Արմեն Պետրոսյան, Տիգրան Գոտեյան, Վարդան Խաչատրյան, Հարություն Վարդանյան, Սարգիս Հովհաննիսյան, Լեւոն Ստեփանյան (Հակոբ Տեր-Պետրոսյան, 75), Արթուր Պետրոսյան (Աբոս Խաչատրյան, 87), Ռազմիկ Գրիգորյան (Վարազդատ Ավետիսյան, 68), Համլետ Մխիթարյան, Արմեն Շահգելդյան, Սարգիս Հովսեփյան:

Մակեդոնիա - Դանչո Ցելեւսկի, Իգոր Սաշա Նիկոլովսկի, Միտկո Ստոյկովսկի, Լյուբչո Մարկովսկի, Բոբան Բաբունսկի, Զորան Յովանովսկի, Ժարկո Սերաֆիմովսկի (Քարաջով, 46), Սեմեդի Նեջմեդին (Վեսելինովսկի, 66), Գեորգի Խրիստով, Տոնի Սավեւսկի, Տոնի Միցեւսկի:

Գնդակները խփեցին Տոնի Միցեւսկին (56), Ռազմիկ Գրիգորյանը (61), Արմեն Շահգելդյանը (78): Բոբան Բաբունսկին չիրացրեց 11 մետրանոցը (88):

Զգուշացվեցին Արմեն Շահգելդյանը, Սարգիս Հովհաննիսյանը, Զորան Յովանովսկին, Սեմեդի Նեջմեդին:

նում: Հիվանդության պատճառով Սկոպյե չէր եկել թիմի ավագ Արամայիս Տոնոյանը: Այդ դերը ստանձնել էր Սարգիս Հովհաննիսյանը: Խաղը լուսաբանելու համար նախկին Հարավսլավիայի հանրապետություններից, Բուլղարիայից եւ Մակեդոնիայից, ըստ պաշտոնական տվյալ-

Ստեփանյանի մոտ: Թվում էր՝ գոլն անխուսափելի է: Հարվածը եւ ուժեղ էր, եւ դիպուկ: Սակայն գնդակը նորից ետ մղվեց: Վրա հասած Արթուր Պետրոսյանն իր հերթին լավ հնարավորություն ստացավ բացել հաշիվը, եւ դարձյալ չստացվեց: 29-րդ րոպեին Շահգելդյանը ձախից

Ասպարեզ են դուրս գալիս ՀՀ եւ Մակեդոնիայի հավաքականները

ների, ներկա էին 59 լրագրողներ: Ինչպես մեր բերդն արդեն նշել է, շնորհիվ ՀՀ ֆուտբոլի ֆեդերացիայի, առաջին անգամ Հայաստանի հավաքականին նույնպես ուղեկցեց լրագրողների ներկայացուցչական կազմ (10 հոգի):

Խաղը շատ ագրեսիվ սկսեցին դաշտի տերերը: Նրանք այնդհետ բարձր արագությամբ էին խաղում, որ մեր ֆուտբոլիստներն անակնկալի եկան ու իրար ետեւից մի քանի սար

լայնակի փոխանցումով գնդակն ուղարկեց տուգանային հրապարակ, եւ վրա հասած Տիգրան Գոտեյանը քիչ մնաց գրավեր մրցակցի դարպասը: Երկրորդ կեսում Հայաստանի հավաքականը էլ ավելի համարձակ էր գործում: Հարձակման գծում առաջին անգամ Արմեն Շահգելդյան-Ռազմիկ Գրիգորյան համագործակցությունը վատ չէր ստացվում: Երկու ֆուտբոլիստներն էլ, չնայած անընդհատ հսկողության տակ

դարպասից ներս: Հանդիպման վերջին րոպեներն անցան դաշտի տերերի հախուռն գրոհներով: Կարծում եմ, այդ ընթացքում մեր ֆուտբոլիստները ճիշտ խաղացին չընտրեցին: Կտրուկ հակագրոհներով եւ գնդակ պահելով, նրանք կարող էին սառեցնել դաշտի տերերին: 88-րդ րոպեին Մակեդոնիայի հավաքականն ստացավ 11 մետրանոց հարվածի իրավունք: Բաբունսկու հարվածը հետ մղեց Արմեն Պետրոսյանը: Հայաստանի հավաքականն առաջին հաղթանակը տարավ եվրոպական մրցաշարերում, որը հատկապես հոգեբանական առումով իսկայական նշանակություն ունի:

Խաղից հետո կազմակերպված մամուլի կոնֆերանսում Հայաստանի հավաքականի մարզիչ Սամվել Դարբինյանը նշեց. «Զինայած բոլոր խաղացողներն իրենց լիովին չդրսեւորեցին, սակայն առաջադրանքը կատարվեց, եւ հակագրոհների տակտիկան իրեն արդարացրեց: Մենք հաղթանակի կարոտությունը չէինք ճաշակել եւ այսօր կրկնակի երջանիկ ենք, քանի որ այն ձեռք բերվեց արտագնա խաղում»:

Մակեդոնիայի հավաքականի մարզիչ Անդոն Դոնչեւսկին մի քանի պատճառաբանություններ բերեց իր թիմի անհաջողության համար, նշելով, որ մարզական բախտը երես էր թեքել իր թիմից, քանի որ չկարողացան իրացնել նույնիսկ 11 մետրանոց հարվածը. «Հայերը թույլ չեն եւ հետագայում ավելի ուժեղ կխաղան: Մեր հավաքականը իր կազմով նոր է, եւ երիտասարդները չկարողացան առավելագույնը տալ: Փորձի պակասը իրեն զգացնել էր տալիս: ՀՀ հավաքականի պաշտպանությունը ամրակուռ էր: Անհաջողության պատճառներից մեկն էլ հանդիսականների բացակայությունն էր», ավելացրեց նա:

Վերջում կուզենայի շնորհակալություն հայտնել ՀՀ ֆուտբոլի ֆեդերացիային, որի խնդրանքով Մակեդոնիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիան անվճար ավտոմեքենա տրամադրեց, ինչպես նաեւ «Արարատ» ֆուտբոլային ակումբին, որը հոգացել էր ավիատոմսի ծախսերը:

ՍԱՐԳԻՍ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ,
Սկոպյե-Երեւան

ԵՎՐՈՊԱ-96

Եվրոպայի չեմպիոնը լուծեց գլխավոր խնդիրը

Երկրորդ խմբում առանցքայինը Բրյուսելում տեղի ունեցած Բելգիա-Դանիա հանդիպումն էր, որի ելքից մեծապես կախված էր եզրափակիչի երկրորդ ուղեգրի հարցը: Եվրոպայի չեմպիոն Դանիայի հավաքականը հաղթելով հյուրընկալներին (3-1), ժամկետից շուտ, գործնականում, լուծեց իր առաջնահերթ խնդիրը: Իր հերթին խմբի առաջատար Իսպանիայի հավաքականը Կիպրոսի թիմի նկատմամբ հերթական հաղթանակից հետո (6-0), կարելի է ասել ապահովեց առաջին տեղը:

Ռեկորդի հեղինակ դարձավ Ֆրանսիայի հավաքականը, որը 10-0 հաշվով հաղթեց Ադրբեջանի հավաքականին:

1-ին խումբ

Ֆրանսիա-Ադրբեջան	10-0
Սլովակիա-Իսրայել	1-0
Լեհաստան-Ռումինիա	0-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Ռումինիա	8	5	3	0	15-6	18
2. Ֆրանսիա	8	3	5	0	17-1	14
3. Լեհաստան	8	3	3	2	13-8	12
4. Սլովակիա	8	3	2	3	10-15	11
5. Իսրայել	8	2	3	3	11-11	9
6. Ադրբեջան	8	0	0	8	2-27	0

2-րդ խումբ

Բելգիա-Դանիա	1-3
Իսպանիա-Կիպրոս	6-0
Մակեդոնիա-Հայաստան	1-2

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Իսպանիա	8	7	1	0	21-3	22
2. Դանիա	8	5	2	1	15-7	17
3. Բելգիա	8	3	2	3	14-12	11
4. Մակեդոնիա	8	1	3	4	8-14	6
5. Հայաստան	8	1	2	5	4-12	5
6. Կիպրոս	8	1	2	5	4-18	5

07.10.95 Հայաստան-Բելգիա
11.10.95 Դանիա-Իսպանիա
11.10.95 Կիպրոս-Մակեդոնիա
15.11.95 Իսպանիա-Մակեդոնիա
15.11.95 Կիպրոս-Բելգիա
15.11.95 Դանիա-Հայաստան

3-րդ խումբ

Շվեդիա-Շվեյցարիա	0-0
Թուրքիա-Հունգարիա	2-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Շվեյցարիա	7	4	2	1	12-7	14
2. Թուրքիա	6	4	1	1	14-6	13
3. Շվեդիա	7	2	2	3	7-8	8
4. Հունգարիա	6	1	2	3	6-10	5
5. Իսլանդիա	6	1	1	4	3-11	4

4-րդ խումբ

Իտալիա-Սլովենիա	1-0
Լիտվա-Ուկրաինա	1-3

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Խորվաթիա	8	6	1	1	19-3	19
2. Իտալիա	7	5	1	1	12-4	16
3. Լիտվա	8	4	1	3	8-8	13
4. Ուկրաինա	8	4	1	3	8-9	13
5. Սլովենիա	8	2	2	4	9-9	8
6. Էստոնիա	9	0	0	9	3-26	0

5-րդ խումբ

Չեխիա-Նորվեգիա	2-0
Լյուքսեմբուրգ-Մալթա	1-0
Հոլանդիա-Բելառուս	1-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Նորվեգիա	9	6	2	1	17-4	20
2. Չեխիա	8	4	3	1	16-6	15
3. Հոլանդիա	8	4	2	2	16-5	14
4. Լյուքսեմբուրգ	8	3	0	5	3-18	9
5. Բելառուս	7	2	1	4	6-11	7
6. Մալթա	8	0	2	6	2-16	2

6-րդ խումբ

Ավստրիա-Իռլանդիա	3-1
Լատվիա-Լիխտենշտեյն	1-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Պորտուգալիա	8	6	1	1	25-6	19
2. Ավստրիա	8	5	0	3	25-8	15
3. Իռլանդիա	8	4	2	2	15-7	14
4. Լատվիա	9	4	0	5	10-18	12
5. Հս. Իռլանդ.	8	3	2	3	11-12	11
6. Լիխտենշտեյն	9	0	1	8	1-36	1

7-րդ խումբ

Գերմանիա-Վրաստան	4-1
Ուելս-Մոլդովա	1-0
Ալբանիա-Բուլղարիա	1-1

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Բուլղարիա	7	6	1	0	19-5	19
2. Գերմանիա	7	5	1	1	16-7	16
3. Վրաստան	8	4	0	4	10-9	12
4. Ալբանիա	8	2	1	5	9-12	7
5. Ուելս	8	2	1	5	7-16	7
6. Մոլդովա	8	2	0	6	7-19	6

8-րդ խումբ

Շոտլանդիա-Ֆինլանդիա	1-0
Ֆարերյան կղզիներ-Ռուսաստան	2-5
Սան Մարինո-Հունաստան	0-4

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Ռուսաստան	8	6	2	0	29-3	20
2. Շոտլանդիա	9	6	2	1	14-3	20
3. Հունաստան	8	5	0	3	17-7	15
4. Ֆինլանդիա	9	5	0	4	17-15	15
5. Ֆարեր. կղզ.	8	1	0	7	7-29	3
6. Սան Մարինո	8	0	0	8	1-28	0

digitised by A.R.A.R.@

ԲՊԳ օրաթերթի համակարգչային ծառայությունը կարող եք դասվիրել

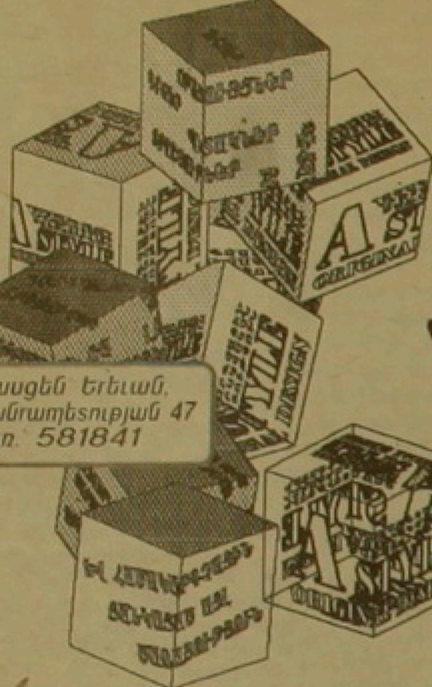

Գովազդների
Բրոշյուրների
Լոգոտիպերի
Անցաթղթերի
Կնիքների
Բլանկների
Հրավիրատոմսերի
Ֆիրմային ոճի
Օրացույցների
Այցետոմսերի
Բուկլետների
Գրքերի
ձեւավորում

Հասցեն Երեւան, Հանրապետության 47
հեռ. 581841

Աշխատանքները կկատարվեն Apple Macintosh, LaserMaster 1200 համակարգով

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒՄ ԵՄ

Կոմիտասի պող. փարե շենքում գտնվող 3 սենյականոց բնակարանս 2-ի եւ 1-ի հետ:
Զանգահարել 250159

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԿԱՄ ՓՈԽԱՆԱԿՎՈՒՄ Է

սեփականացրած խանութ (120մ²): Հասցեն Դավիթ Բեկ փող.:
Հեռ. 531773, 531017

ՄԻԱՑՅԱԼ ԱԶԳԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐԻ ԿՏԱՎՆԵՐԻ ՄՐՑՈՒՅԹԻ

■ Միացյալ ազգերի զարգացման ծրագիրը (ՄԱԶԾ) կազմակերպում է ցուցահանդես-մրցույթ՝ նվիրված 1996 թվականի հունիսին Ստամբուլում կայանալիք համաշխարհային համաժողովին՝ «HABITAT II»: Ընտրված 30 կտավ կցուցադրվի ՄԱԿ-ի Հայաստանի գրասենյակի շենքում, որոնցից լավագույն երեքի հեղինակները կպարգեւատրվեն համապատասխանաբար 900, 600, 300 ԱՄՆ դոլար մրցանակով: Երեք լավագույն կտավները կցուցադրվեն ՄԱԿ-ի կենտրոնական գրասենյակում՝ Նյու Յորքում, իսկ 1996 թ. հունիսին Ստամբուլում:

■ Կտավների ոճը պետք է լինի ժամանակակից, իսկ բովանդակությունը առնչվի համամարդկային արժեքներին, Միացյալ ազգերի գաղափարներին, մարդուն եւ նրան շրջապատող միջավայրին, լի հույսով եւ լավատեսությամբ՝ օգտագործելով (ցանկալի է) ազգային արտահայտչամիջոցներ: Կտավների չափերը չպետք է գերազանցեն 110x90 սմ:

■ Նկարները ընդունվում են ցուցադրման համար պատրաստ տեսքով (շրջանակով եւ կախելու հարմարանքով) 1995 թ. սեպտեմբերի 28-29, ժամը 9:00-17:00 ՄԱԿ-ի ներկայացուցչության շենքում, Կ. Լիբկնեխտի 14 հասցեով: 30 կտավների ընտրությունը կկատարվի մինչեւ հոկտեմբերի 9-ը, իսկ ցուցահանդեսը կգործի հոկտեմբերի 11-24-ը: Մրցույթի հաղթողները կհայտարարվեն հոկտեմբերի 24-ին:

■ Մրցույթին մասնակցել ցանկացողները մանրամասնությունների համար կարող են դիմել ՄԱԿ-ի գրասենյակ (մինչեւ սեպտեմբերի 15-ը, «Հրազդան» հյուրանոց, 2-րդ հարկ):

MEDECINS SANS FRONTIERES

MEDECINS SANS FRONTIERES - BELGIUM
ԲԺԻՇԿՆԵՐ ԱՌԱՆՑ ՍԱՀՄԱՆԻ - ԲԵԼԳԻԱ
ВРАЧИ БЕЗ ГРАНИЦ - БЕЛЬГИЯ

POSTS OPENING

Title of the post	:	Translator
Location	:	Noyemberian
Qualifications	:	Fluent in English, Armenian, Russian valid passport for travelling in CEI countries
Salary	:	150 USD per month all included
Other	:	the following qualifications will be considered an advantage: knowledge of Georgian language

Title of the post	:	Communication operator
Location	:	Erevan
Qualifications	:	Fluent in English able to operate with HF and VHF transceivers able to operate with HF radiotelex operation through telephone - fax - transceivers computer literacy reception and distribution of mail
Salary	:	100 USD per month all included
Other	:	the following qualifications will be considered an advantage: knowledge of French language electronics skills

Please send resume + presentation letter to Anahite Gasparian MEDECINS SANS FRONTIERES - BELGIUM Raffi Street, 8a - Erevan - Armenia Tel. 22.81.67

Մայր հայրենիք հեռուստախմբագրության ներկայացրած ծրագիրը

8 սեպտեմբեր, ուրբաթ

18:00. Մուլտծրագիր
19:00. «Կենտահայրի ավիրումը» գեղարվեստական կինոնկարը
20:30. «Հանցագործները գիշերում» տեսաֆիլմը
22:00. Վավերագրական կինոնկար «Ամենավճռական ֆուտբոլը»
23:00. «Սուրբ հողի վրա» գեղարվեստական կինոնկարը
00:30. «Վտանգավոր մտքեր» տեսաֆիլմը

9 սեպտեմբեր, շաբաթ

18:00. Մուլտծրագիր
19:00. Գեղարվեստական կինոնկար «Մախի»
20.30. Ռուսական գեղ. կինոնկար «Գայլերը գոռում»
23.00. «Սենսացիա» գեղարվեստական կինոնկարը
00.30. Գեղարվեստական կինոնկար «Գերի բռնականները»
02.00. Ծրագրի վերջում կդիտեք «Իտալական սիրային խաղեր»

10 սեպտեմբեր, կիրակի

17.00. Հնդկական գեղարվեստական կինոնկար «Ժողովրդական դատ»
19.30. Ռուսական էստրադային համերգ
20.00. Գեղարվեստական կինոնկար «Պատվի նշան» (գլխ. դերում Չակ Նորիս)
21.30. «Խաղեր մահվան հետ» 1-2 մաս, տեսաֆիլմ
00.30. Գեղարվեստական կինոնկար «Սթրիպտիզ»

11 սեպտեմբեր, երկուշաբթի

18.00. Ռուսական համերգ
19.00. «Արյունոտ բռունցք-7» տեսաֆիլմը
20.30. «Բասկետբոլի լավագույն գնդակները»
21.30. «Գաղտնի գործակալ» գեղարվեստական կինոնկարը Չակ Նորիսի խաղարկությամբ
23.00. Եգիպտական գեղարվեստական կինոնկար «Սիրո եւ սպանության խաղ»
00.30. «Կանոնավոր գործ» տեսաֆիլմը

ՔԻՔԲՈՔՍԻՆԳ

«Պոլիտեխնիկ» սպորտային ակումբը հայտարարում է ընդունելություն՝ քիքբոքսինգ մարզաձեւի գաղտնիքները յուրացնել ցանկացողների համար:

Հասցեն՝ Երեւան, Տերյան 105, Ճարտարագիտական համալսարանի 21 մասնաշենք, «Պոլիտեխնիկ» մարզական ակումբ:
Լրացուցիչ տեղեկություններ կարելի է ստանալ ժամը 10:00-16:00-ը, 59-84-03 հեռախոսահամարով:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

ՀՈՂԱՄԱՍ-ԱՅԳԻ 500 քմ տարածությամբ, Ձորաղբյուրի 2-րդ գանգվածում:
Զանգահարել 58-18-41 հեռախոսահամարով:

◇

5-սենյականոց բնակարան (95 քմ), վերնահարկով (45 քմ) Աջափնյակում (Հանրապետական հիվանդանոցի մոտ), 4 հարկանի քարե շենքում:
Ընդհանուր մակերեսը 140 քմ:
Հեռ. 58-18-41, 34-25-86:

◇

25-60 օրական հավի ճտեր:
Զանգահարել 643054 հեռախոսահամարով:

ԱՐՄԻՆԴ ԿԵՆՏՐՈՆԸ

Հրավիրում է

ինգօրյա ճանապարհորդության դեպի Հնդկաստանի մայրաքաղաք:

ԵՐԵՎԱՆ - ԴԵԼԻ - ԵՐԵՎԱՆ

Հերթական ուղիղ չվերթը կկայանա սեպտեմբերի 16-ին

«Էրեբունի» հյուրանոց, I մասնաշենք, 301-307 ս.

Հեռ. 52-75-65, 56-13-92, 56-05-79

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան 23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 1937. Տպաքանակը 7000. Ստորագրված է տպագրության 7. 09. 1995. Գինը 50 դրամ

digitised by A.R.A.R.@